

Bockmondelichting - Bibliotheek
Herengracht 415
1017 CP Amsterdam
Tel. 020 63733

372.879.28 : 373.5 : 009.11 : 061.22 : 792.8 (410)

DANSVORMING IN ENGELAND

VERSLAG VAN EEN STUDIEREIS
IN HET KADER VAN HET
SECU-PROJEKT

Boekmansichting - Bibliotheek
Heterengracht 415
1017 EP Amsterdam
Tel. 6243739

Juliska Kok (SLO)
Gerda Rietveld (LOKV)

Landelijk Ondersteuningsinstituut Kunstzinnige Vorming
Utrecht, augustus 1984

0. INHOUDSOPGAVE

	PAGINA
1. DOEL EN PROGRAMMA VAN DE STUDIEREIS	
1.1. Achtergronden en doel van de reis	7
1.2. Overzicht van de bezoeken	7
1.3. Indeling van het verslag	8
2. DE DANSSITUATIE IN HET ENGELSE VOORTGEZET ONDERWIJS	
2.1. Inleiding	10
2.2. Dans en overheid	10
2.3. Dans in het voortgezet onderwijs	11
2.4. Inbouw in het schoolwerkplan	12
2.5. Dans als examenvak	13
2.6. Dans voor de jongens	14
2.7. Dansdocenten	15
2.8. Dance Centres	15
3. OPLEIDINGEN	
3.1. Colleges of Education	17
3.2. Kursusinhouden	18
3.3. Problemen	18
3.4. Nascholingskursussen	19
4. HET LABAN CENTRE EN DE LONDON CONTEMPORARY DANCE SCHOOL	
4.1. Laban Centre	20
4.2. London Contemporary Dance School	22
5. EDUKATIEVE DANSGEZELSCHAPPEN	
5.1. Historische achtergrond van edukatieve dansgezelschappen	26
5.2. Eerste edukatieve dansgezelschappen	26
5.3. Education officers	27
5.4. Stand van zaken	28
5.5. Dance Umbrella	28
5.6. Dance artists in education conference	28

6.	THE ARTS COUNCIL OF GREAT BRITAIN	
6.1.	Inleiding	31
6.2.	The Arts Council	31
6.3.	The dance artists in education scheme	33
7.	INNER LONDON EDUCATION AUTHORITY (ILEA)	36
8.	TOWER HAMLETT SCHOOL	
8.1.	De school	38
8.2.	Beschrijving van een les	38
9.	THE COUNTY SCHOOL OF DANCE	
9.1.	De school	40
9.2.	Funkties van de school	40
9.3.	Steunfunctie	41
9.4.	Beschrijving van een les	41
10.	LUDUS DANCE COMPANY	
10.1.	Inleiding	44
10.2.	Een dag met Ludus	44
11.	NAWOORD	49

BIJLAGEN

I.	The Arts Council & Education A Policy Statement	52
II.	Kursusaanbod van het Laban Centre	57
III.	Kursusaanbod van de London Contemporary Dance School	63
IV.	Adressen	67

-
-
1. DOEL EN PROGRAMMA VAN DE STUDIEREIS
-
-

1.1. ACHTERGRONDEN EN DOEL VAN DE REIS

In het SeCu-project vinden op allerlei scholen voor voortgezet onderwijs dansprojecten plaats. Kenmerkend voor die projecten is dat er samengewerkt wordt met professionele dansgezelschappen en dat de leerlingen ook zelf actief met dans bezig zijn.

Behalve deze SeCu-activiteiten wordt er in het voortgezet onderwijs nog niet zoveel aan dans gedaan. Het was daarom de moeite waard om eens ons licht op te steken in Engeland. Daar is een veel langere traditie op het gebied van dansvorming in het onderwijs en men heeft er ook meer ervaring met samenwerkingsprojecten tussen scholen en dansgezelschappen.

Doel van de studiereis was: onderzoeken wat er in Engeland op dansgebied in het voortgezet onderwijs gebeurt, wat de rol van de (edukatieve)dansgezelschappen is en hoe er wordt samengewerkt tussen scholen en deze gezelschappen. Dit alles met de bedoeling om ideeën op te doen voor de ontwikkeling van dansvorming in Nederland.

-

1.2. OVERZICHT VAN DE BEZOEKEN

De studiereis vond plaats van 21 maart tot en met 25 maart 1983. We hebben personen gesproken en scholen bezocht in Londen, Manchester en Leicester.

Ons programma zag er als volgt uit:

maandagmiddag (21/3):

Aankomst in het hotel.

Bezoek aan de Arts Council of Great Britain:

- bezoek aan de bibliotheek van de Arts Council voor het vergaren van schriftelijke informatie (krantenknipsels, artikelen) over dans op scholen en edukatieve dansgezelschappen;
- gesprek met Peter Kyle, hoofd van de dansafdeling van de Arts Council.

dinsdagochtend (22/3):

Bezoek aan de ILEA: gesprek met Tony Bayliss over de opleidingen.

dinsdagmiddag (22/3):

Bezoek aan de Tower Hamlettschool in Londen:

- bijwonen van een dansexpressieles;
- gesproken met twee dansdocentes van de school.

woensdag overdag (23/3):

De hele dag doorgebracht op een school in Manchester, waar het edukatieve dansgezelschap Ludus een voorstelling gaf, workshops leidde voor de gewone docenten en lessen gaf aan de leerlingen. We hebben uitgebreid gesproken met de leden van het dansgezelschap.

woensdagavond (23/3):

Bezoek aan de County School of Dance in Leicester.

donderdagochtend (24/3):

Gesprek met Judith Webb, danskonsulent van de County School of Dance en een rondleiding door de school.

donderdagmiddag (24/3):

Bezoek aan een school, waar Judith Webb een les gaf aan 12-jarigen.

vrijdagochtend (25/3):

Terugreis.

-

1.3. INDELING VAN HET VERSLAG

Dit reisverslag bevat meer dan een persoonlijke impressie en een weergave van de gesprekken die we gevoerd hebben. We hebben getracht een zo volledig mogelijk beeld te schetsen van de danssituatie in het Engelse onderwijssysteem, inclusief de verzorgingsstructuur op het gebied van de dans, de opleidingen van dansdocenten en de edukatieve activiteiten van de dansgezelschappen.

Het rapport is als volgt ingedeeld:

In hoofdstuk 2 beschrijven we de danssituatie in het Engelse voortgezet onderwijs.

Hoofdstuk 3 gaat over de opleidingen voor dansdocenten.

Hoofdstuk 4 beschrijft twee dansscholen: het Laban Centre en de London Contemporary Dance School.

Hoofdstuk 5 bevat een overzicht van de edukatieve dansgezelschappen. Ook wordt in dat hoofdstuk ingegaan op een konferentie over Dance Artists in Education, die in 1979 in Engeland gehouden is.

Hoofdstuk 6 beschrijft de activiteiten en doelen van de Arts Council of Great Britain. Ook gaan we in dit hoofdstuk uitgebreid in op de Dance in Education Schemes. Dat zijn samenwerkingsprojecten tussen scholen en edukatieve dansgezelschappen.

Hoofdstuk 7 geeft informatie over de ILEA.

De hoofdstukken 8, 9 en 10 bevatten beschrijvingen van de bezoeken die wij hebben afgelegd aan scholen en aan een edukatief dansgezelschap:

De Tower Hamlettschool (hoofdstuk 8), de County School of Dance (hoofdstuk 9) en dansgezelschap Ludus (hoofdstuk 10).

Hoofdstuk 11 is een nawoord met enkele aanbevelingen.

In de bijlagen hebben we de beleidsuitgangspunten voor het

-

8

-

edukatieve werk van de Arts Council of Great Britain opgenomen,
het kursusaanbod van twee dansscholen en een lijst met namen
en adressen.

-

-
-
2. DE DANSSITUATIE IN HET ENGELSE VOORTGEZET ONDERWIJS
-
-

2.1. INLEIDING

In Engeland wordt veel meer aan dans op scholen gedaan dan in Nederland. Veel scholen hebben dans op het rooster staan. Op sommige kan men dans zelfs als examenvak kiezen. De danssituatie in Engeland is in extenso beschreven in een rapport van de Calouste Gulbenkian Foundation, getiteld: Dance, education and training in Britain (1981).

Onze informatie over de danssituatie is grotendeels gebaseerd op de gegevens uit dit rapport, aangevuld met wat we ter plekke te horen hebben gekregen.

In dit hoofdstuk besteden we aandacht aan het beleid en aan de dansante vorming op scholen (met name scholen voor voortgezet onderwijs). De dansopleidingen en het werk van de educatieve dansgezelschappen komen in respektievelijk hoofdstuk 3 en 4 aan bod.

-
2.2. DANS EN OVERHEID

Het is niet zo eenvoudig de structuur van het Engelse onderwijssysteem en de verzorgingsstructuur daaromheen samen te vatten. Het Gulbenkian rapport beschrijft dit uitgebreid en gaat met name in op de invloed die lokale, regionale en landelijke instellingen en overheden op het dansonderwijs op scholen hebben. Wij pikken er enkele krenten uit.

De lokale autoriteiten hebben een flinke vinger in de pap als het om dans gaat. De ontwikkeling van dans op scholen valt of staat bij de aandacht die de lokale autoriteiten er aan besteden, 'because it controls so many necessary resources at local level'.

Praktisch elk gemeentebestuur heeft een aantal speciale 'subject-advisers' in dienst. Deze worden ook wel organisers of inspectors genoemd. Hun taak is, de afdeling onderwijs van de gemeente te adviseren over de richting, waarin een schoolvak zich moet ontwikkelen. Bovendien fungeren de subject-advisers ook als een soort schoolbegeleidingsdienst. Volgens het Calouste Gulbenkian rapport is de houding van deze advisers een zeer belangrijke faktor bij de ontwikkeling van dans in het onderwijs.

Er zijn echter geen echte dance-advisers in Engeland. Het vak dans valt vaak onder de verantwoordelijkheid van de gymnastiek-advisers. In enkele plaatsen is dans toegevoegd aan de adviser voor drama en beweging. Elke adviser heeft een staf onder zich en daar kan dan best een dansspecialist bij zitten.

Of dans op een school gegeven wordt, hangt echter uiteindelijk af van de houding van de schooldirectie. Die heeft de vrijheid om dans al dan niet op het rooster te plaatsen.

-

2.3. DANS IN HET VOORTGEZET ONDERWIJS

Het Calouste Gulbenkian Rapport beschrijft de resultaten van twee onderzoeken naar de danssituatie op scholen voor voortgezet onderwijs (pag. 54-55). De onderzoeken zijn gebaseerd op steekproeven.

Klaarblijkelijk is het in Engeland niet gebruikelijk, in tegenstelling tot Nederland, om jaarlijks landelijke statistische overzichten te maken, waarmee de onderwijssituatie kwantitatief in beeld wordt gebracht. De schrijvers van het rapport zijn heel voorzichtig met de presentatie van de gegevens, terwijl er bijna 5000 scholen voor voortgezet onderwijs zijn. De beperkingen van het onderzoek in ons achterhoofd houdend, geven we enkele resultaten:

- 61% van de scholen doet 'iets' aan dans. Dat kan variëren van het kijken naar een BBC-programma over dans tot dans als examenvak.
- Dans wordt voornamelijk in de eerste drie klassen gegeven.
- Vooral grote scholen (met meer dan 1000 leerlingen) hebben dans op het rooster.
- De helft van het aantal scholen dat dans op het rooster heeft, heeft ook dansklubs buiten schooltijd. Op deze klubs, die op school gegeven worden, zitten wèl veel jongens.
- Er worden voornamelijk volksdanslessen gegeven en lessen in creatieve dans, gebaseerd op de Labantechneik (enigszins te vergelijken met dansexpressie).
- Dans valt meestal onder de sectie physical education (gymnastiek). (Op de dansdocenten komen we nog terug in de volgende paragraaf).
- Slechts enkele scholen hebben een speciale dansstudio.

Het is opmerkelijk dat de schrijvers van het rapport ontevreden zijn over de danssituatie in Engeland. Ze moesten eens weten hoe weinig er in Nederland op scholen voor voortgezet onderwijs gedanst wordt!

-

-

-

2.4.

INBOUW IN HET SCHOOLWERKPLAN

Het Gulbenkian rapport doorlezend, kregen we de indruk dat de dans-activiteiten op zeer verschillende wijze in het schoolwerkplan geplaatst kunnen worden. Enkele voorbeelden:

- als volwaardig vak, met een dans-sectie;
- als onderdeel van de gymnastieklessen;
- opgenomen in de arts-section;
- gegeven als workshops buiten schooltijd of in keuze-uren;
- als onderdeel van een schoolexamen (Certificate of Extended Education of Certificate of Secondary Education).

Op een studiedag, georganiseerd door de Calouste Gulbenkian Foundation, en handelend over de plaats van dans in het curriculum, werd ook gepraat over de doelen van dans. De deelnemers waren direkties van scholen waar voor gedanst wordt.

Het Calouste Gulbenkian rapport citeert uitgebreid één schoolhoofd, die aangeeft waarom haar school dans op het rooster heeft staan. We nemen dat citaat hierbij over, omdat volgens de schrijvers van het rapport de andere deelnemers aan de studiedag vergelijkbare redenen opnoemden.

'Dance helps the life of the school in five ways. First, it gives children an awareness and control of their bodies which Physical Education as such does not give completely. I would feel we had not done our job if a child left here less well educated physically than intellectually or spiritually. Second, because of the confidence gained in this way, there is a huge psychological benefit which can have very practical results, like self-confidence when entering a room to be interviewed for a job. Third, there is a community benefit because dance is a form of community education. Through dancing the children must relate to each other. Maybe that's why we have fewer community and vandalism problems here than other people round about, though I haven't done any research to prove it. Fourth, it provides aesthetic and emotional education. The children choose music and have to think about it. They have to think about costumes, colours, shapes and so on. They make up their own compositions, which express their feelings and deepen their knowledge of themselves. Lastly, we might, just might, spot a child with real talent - a potential Margot Fonteyn or a Martha Graham! In that case we'll pass her on to the right vocational school, and be proud. But talent spotting is not why we include dance. Five reasons, given then, for dance in education - physical, psychological, community, aesthetic and vocational. Of course the five reasons are derived from the experience of one school, but other schools responded during our seminar in similar terms.' (p. 58)

In deze beschrijving lijkt het erop dat dans een soort wondermiddel is: vermindering van vandalisme, meer zelfvertrouwen bij sollicitatiegesprekken... De spreekster geeft zelf al aan dat ze geen onderzoek heeft gedaan om haar veronderstelling op juistheid te toetsen. Echter, afgezien hiervan, noemt zij naar onze mening ook zinnige argumenten om dans in het leerplan op te nemen, met name de bijdrage aan de lichamelijke, emotionele en esthetische ontwikkeling van de leerling.

-

2.5. DANS ALS EXAMENVAK

In Engeland is het onderwerp dans als examenvak volop in discussie. Het Calouste Gulbenkian rapport vermeldt een aantal redenen:

- Dans moet dezelfde status krijgen als andere vakken. Tony Bayliss van de ILEA (zie hoofdstuk 6) voegt daaraan toe, dat in Engeland het onderwijssysteem - evenals in Nederland - slachtoffer is van de bezuinigingswoede. Vakken achter de streep dreigen als eerste te verdwijnen. Door er een examenvak van te maken, voorkom je dat dans van het rooster wordt afgevoerd.
- Ouders en leerlingen vragen erom.
- Opheffen van de diskriminatie '*against those who teach and study dance*'.

Op beperkte schaal worden er al examens afgenomen. Het Engelse voortgezet onderwijs kent twee soorten examens:

1. *General Certificate of Education*

Daar vallen de traditionele O- en A-levels onder (O=ordinary, A=Advanced). Het zijn landelijke examens. Tot op heden bestaat er alleen een O-level voor klassiek ballet. Andere dansvormen vallen er buiten. Er bestaat een landelijk leerplan. Voor het examen moeten de leerlingen een paper schrijven. Er wordt veel aan receptieve dansvorming gedaan (kijken naar dans, analyse van dansstijlen, dansgeschiedenis).

De praktische komponent van het O-level-examen is dus gericht op klassiek ballet. Volgens het Calouste Gulbenkian rapport ligt het nivo van deze balletleerlingen ver onder het peil van wat buitenschoolse dansinstellingen bereiken.

2. *Certificate of Secondary Education (CSE)*

Deze examens worden door één school of een beperkt aantal scholen opgesteld en afgenomen. Ze zijn schoolgebonden. Kenmerkend is de continue beoordeling van presentaties tijdens de cursus. Er wordt veel gedanst, in principe elke dansstijl, al ligt het aksent meestal op de moderne dansvormen.

Tony Bayliss van de ILEA voegt eraan toe dat de leerlingen voor een CSE zelf een dans moeten maken.

-

-

Beoordelingskriteria zijn:

- creativity
- variety of movement
- use of technics

Volgens Bayliss wordt er in de leerplannen van de SCE aansluiting gezocht bij de interesse van de leerlingen. Ook wordt aandacht besteed aan de kulturele achtergrond van de leerlingen. Choreografieën worden vaak gemaakt op basis van sociale problemen.

Het Calouste Gulbenkian rapport geeft aan welke aspecten van de dansvorming beoordeeld zouden kunnen worden. Er wordt gesteld dat er drie gebieden zijn die dans karakteriseren:

1. choreografie
2. performance
3. appreciatie

Alle drie de gebieden kunnen zowel praktisch als theoretisch geëxamineerd worden. Het rapport geeft concrete voorbeelden, die we hier integraal overnemen:

'Practical choreographic ability can be assessed by reference to the students' choice and manipulation of thematic material, use of choreographic devices, techniques, artistry and so on. In the theoretical aspects of choreography, students' knowledge and understanding of works of various choreographers, the salient features of compositions, the relationships between form and content can be examined. In the performance of dance, the students' own technical ability, as well as the interpretation of the performed work is assessable. Similarly, the theoretical aspects of performance can readily be examined, such as the evaluation of interpretations of roles and dance works together with a knowledge of different dance techniques and their relation to performed works. Appreciation of dance through active spectator involvement in its many forms can provide the basis for critical analysis and is another well established area in which students' knowledge can be examined. In addition it is evident that anthropological, cultural, historical and sociological aspects of dance as well as the study of dance notation and dance production can be examined in a variety of ways. It is important, however, that in the examination of dance the relationship between practice and theory is recognised and continually maintained.' (p. 98)

-

2.6. DANS VOOR DE JONGENS

'Hands up those girls who would like to see the performance', schijnt eind zestiger jaren een schoolhoofd gezegd te hebben tegen een groep jongens en meisjes. Dansen is een meisjes-

-

-

aangelegenheid, dus jongens zijn vanzelfsprekend niet geïnteresseerd in het bijwonen van een balletvoorstelling, moet het schoolhoofd gedacht hebben.

Deze situatie komt volgens het rapport niet meer voor, maar het blijft een feit dat dans voornamelijk door vrouwelijke docenten aan meisjes gegeven wordt. Een uitzondering vormen de dansklubs na schooltijd. Daar zitten ook veel jongens op. Het rapport pleit voor een gericht beleid om jongens meer bij dans te betrekken.

-

2.7. DANSDOCENTEN

Ook dit is een onderwerp dat niet zo eenvoudig is samen te vatten. Uit het Calouste Gulbenkian rapport, maar ook uit gesprekken die we met dansdocenten en opleiders in Engeland gevoerd hebben, blijkt dat er vele wegen zijn die naar Rome leiden.

Aan de opleidingen van dansdocenten besteden we een apart hoofdstuk (hoofdstuk 3). In deze paragraaf beschrijven we alleen de 'soorten' dansdocenten die in het voortgezet onderwijs werkzaam zijn.

1. Dansdocenten in dienst van de school, dus gewoon behorend tot het lerarencorps. Deze docenten hebben dans als hoofdvak gedaan, of dans als bijvak bij physical education.
2. Dansdocenten die free-lance worden aangetrokken door de school. In het Calouste Gulbenkian rapport worden ze visiting teachers genoemd. Deze docenten worden op uurbasis aangenomen. Ze hoeven niet in het bezit te zijn van een onderwijsaantekening. Zij verzorgen soms ook de buitenschoolse dansklubs.
3. Dansdocenten in dienst van de local education adviser (peripatetic teachers). Dezen geven evenals visiting teachers les op verschillende scholen, maar houden zich tevens bezig met de ontwikkeling van dans in het onderwijs (o.a. door bijscholing van docenten). Judith Webb uit Leicester is zo'n dansdocente. We hebben haar opgezocht en beschrijven ons bezoek in hoofdstuk 8.

-

2.8. DANCE CENTRES

Verschillende gemeentes hebben Dance Centres. Deze centra werken samen met het onderwijs. Geïnteresseerde leerlingen kunnen er lessen volgen, er worden bijscholingskursussen voor leerkrachten gegeven, en dansdocenten van het centrum geven les op scholen.

-

-

De dance centres werken dus nauw samen met het onderwijs. Zo kan het voorkomen dat een klas voor de dansles naar het centrum toegaat als de school onvoldoende geoutilleerd is voor de lessen.

In Londen zijn twee dance centres ten behoeve van het onderwijs. Deze doen moeite om jongens voor dans te motiveren. De leerlingen worden door de school naar het centrum gestuurd. Doorgaans zijn de lessen verplicht tot de derde klas. Sommige scholen zenden hun leerlingen op vrijwillige basis.

-

-
-
3. OPLEIDINGEN
-
-

3.1. COLLEGES OF EDUCATION

Het opleidingssysteem voor dansdocenten in Engeland is in verandering. De meesten die momenteel in het onderwijs werken, hebben een 'oude' opleiding aan een college of education. Dat is te vergelijken met een combinatie van een pedagogische akademie en een lerarenopleiding. Er worden docenten opgeleid voor het lager, voortgezet en hoger onderwijs.

De opleiding voor dansdocenten aan deze colleges duurt meestal drie jaar en leidt tot een Certificate of Education. Na dat jaar kunnen studenten die goede resultaten behaald hebben nog een jaar verder studeren voor een universitaire graad (BE d).

Een kleine groep dansdocenten heeft gestudeerd aan een college dat alleen kunstvakken op het programma heeft. Dit kunnen overheidsscholen of privé-scholen zijn. Twee van deze privé-scholen, het Labacentre en de London contemporary dansschool, worden in hoofdstuk 4 beschreven.

Hoeveel tijd er daadwerkelijk aan dans besteed wordt op de colleges hangt enerzijds af van het programma en anderzijds van de keuze van de student. Enkele mogelijkheden:

- dans kan gekozen worden als hoofdvak (330-700 uur)
- dans als bijvak bij lichamelijke opvoeding (22-300 uur).
Dat komt zeer vaak voor.
- dans als onderdeel van een gevarieerd programma (bijvoorbeeld voor leerkrachten in het lager onderwijs, die geacht worden alle vakken te geven) (4-60 uur).

Veel colleges kennen de mogelijkheid van extra danskursussen, dansklubs in de avonduren, buiten het rooster.

De colleges of education zijn aan het verdwijnen. Ze worden ondergebracht bij algemene colleges voor hoger onderwijs of bij polytechnische scholen. Als een gevolg daarvan verdwijnt ook het Certificate of Education. Voordeel van de smelting met andere HBO-instellingen is, dat de studenten een ruimere keuze hebben bij het samenstellen van hun lesprogramma. Bovendien ligt de beroepskeuze niet zo vast bij aanvang van de studie.

3.2. KURSUSINHOUDEN

Op de colleges of education werd vooral aan moderne edukatieve dans gedaan, gebaseerd op de Laban-techniek. Na de herstructurering is het opleidingsaanbod verruimd.

Janet Adshead heeft een aantal leerplannen van de vakopleidingen geanalyseerd. De belangrijkste leergebieden daarin zijn:

- movement studies
- observation, recording and notation
- dance technique
- choreography
- aesthetics
- dance and the arts
- history of dance
- dance in society
- dance in education
-

3.3. PROBLEMEN

De plaats van dans in docentenopleidingen is drastisch aan het veranderen. Het aksent verschuift van een docentenopleiding naar een dansvakopleiding (dus van docent naar danser). Dans wordt nu veel vaker ingedeeld bij de kunstafdeling.

Ondanks deze verschuiving constateert het Calouste Gulbenkian rapport een aantal problemen:

- kursusinhouden zijn divers;
- het nivo van de opleidingen varieert;
- er wordt te weinig tijd besteed aan danstraining;
- onvoldoende afstemming van de opleidingen op de wensen en behoeften van het onderwijs waar de studenten later les moeten geven;
- de opleidingen kampen met een gebrek aan leermiddelen (studieboeken, AV-materiaal).

In het rapport wordt dan ook gepleit voor een soort gemeenschappelijk basisprogramma voor alle opleidingen, waarin voldoende plaats is voor zowel danstraining als docent-'training'. Bovendien vinden de schrijvers van het rapport dat de opleidingen docenten moeten afleveren, die bekwaam zijn in één dansvorm, en op zijn minst bekend zijn met enkele andere dansvormen (modern, klassiek, etnisch, volks, historisch, populair).

-

3.4. NASCHOLINGSKURSUSSEN

Over het systeem van bij- en nascholing ten behoeve van dansdocenten hebben we niet zoveel informatie gekregen. Het Calouste Gulbenkian rapport is daar ook niet al te duidelijk over. Wat weten we wel?

De afdeling Physical Education van de ILEA (Inner London Education Authority) verzorgt nascholingskursussen voor dansdocenten en voor 'teachers who do some dance'. De meeste kursisten zijn opgeleid als docent lichamelijke opvoeding. Gymnastiek en dans vormen in de meeste Londense scholen één sectie.

Aan het ILEA zijn twee dance-centres verbonden, die onder andere ook bijscholingskursussen geven voor dansdocenten (we gaan verder in op ons bezoek aan het ILEA in hoofdstuk 6).

In de schema's die door de Arts Council worden opgezet (zie hoofdstuk 5) is ook aandacht voor bijscholing van docenten in de vorm van workshops. Het Calouste Gulbenkian rapport pleit voor een uitbouw van bijscholingsmogelijkheden. Een opmerkelijke aanbeveling in het rapport is het pleidooi, regelmatig kursussen over dans te geven aan schoolhoofden. Deze mensen hebben immers het laatste woord als het er om gaat, dans op het rooster te krijgen (zie 2.2. Dans en Overheid)

-

-
-
4. HET LABAN CENTRE EN DE LONDON CONTEMPORARY DANCE SCHOOL
-
-

4.1. LABAN CENTRE

4.1.1. INLEIDING

Het Laban Centre is een onafhankelijk instituut met de grootste dansstaf van heel Engeland. Veel van de docenten zijn tevens praktiserend kunstenaar.

Het Laban Centre ligt in de city van Londen op het terrein van de University of London Goldsmith's College, waarmee ook nauw contact wordt onderhouden. Het Centre is van oudsher een internationaal instituut; ieder jaar is 20 tot 30% van de 150 studenten afkomstig uit het buitenland.

De studiemogelijkheden op het Centre zijn groot, het aanbod gaat van een basiskursus dans tot de mogelijkheid om de titel Master of Philosophy of Doctor of Philosophy te behalen. De cursussen zijn niet alleen op danstechniek of onderzoek gericht, maar bestrijken ook het terrein van theaterperformance, de esthetische, sociale of therapeutische aspecten van de dans, de edukatieve dans, produktie, belichting of muziek.

Op het Laban Centre worden ook veel performances gegeven, evenals workshops en speciale avondlessen. Veel bekende dansers, choreografen en docenten uit binnen- en buitenland worden uitgenodigd om gastlessen te geven.

Een activiteit van het Centre die bekendheid over de hele wereld geniet is de Summer School. Deze activiteit vindt plaats tijdens de zomervakantie in juli/augustus en biedt de mogelijkheid aan dansers en docenten om te trainen en ervaringen uit te wisselen.

Gedurende de Summer School wordt vaak door beroemde mensen les gegeven, zoals in de afgelopen jaren door: Merce Cunningham, Murray Louis, Bessie Schönberg, Norman Morrice en Anna Sokolow.

Tijdens de Summer School wordt er het festival of New Choreography gehouden en eens in de drie jaar is er een internationaal symposium.

4.1.2. RUDOLF LABAN EN DE HISTORIE VAN HET CENTRE

Rudolf Laban werd geboren in Bratislava. Als kind reisde hij veel met zijn ouders; zijn vader was officier in het leger en werd vaak in het buitenland gestationeerd.

Laban studeerde eerst aan l'Ecole des Beaux Arts in Parijs; muziek, psychologie, anatomie en beweging. Deze periode uit zijn leven is echter onduidelijk gebleven, zoals Laban in 1947 zei: *'My so called archives were twice destroyed in the two World Wars... All burned, bombed, blown into the air'*.

Hij ging naar Zwitserland waar hij de eerste van vele dansscholen opzette. Na wereloorlog I kwam Laban naar Duitsland er werd hij toonaangevend in de danswereld. In 1930 werd hij aangesteld als choreograaf aan het Berlijns Opera Huis in Bayreuth.

Tijdens deze periode kwam Laban in aanraking met de industrie, hij werd gefascineerd door de bewegingen van de werkmensen en ging die bestuderen. Tevens ontwikkelde hij in die tijd een methode om dans vast te leggen; de Laban Notation, dansnotatie *). Zijn methode werd in 1935 voor het eerst professioneel gebruikt en wordt nu over de hele wereld gehanteerd om dans en beweging vast te leggen.

Laban ontvluchtte Hitler-Duitsland en kwam in maart 1938 naar Engeland. Hij leverde een belangrijke bijdrage aan dance in education, therapie en bewegingsleer.

Terwijl hij doorging met het observeren en het bestuderen van de psychologie van de beweging, speciaal die, welke in de industrie naar voren kwam, hielp hij Lisa Ullman met het realiseren van the Art of Movement Studio in Manchester. In 1949 werd de Studio erkend door the Ministry of Education en in 1953 verhuisde hij naar Addlestone in Surrey.

Deze Art of Movement Studio vormde uiteindelijk de kern van het Laban Art of Movement Centre dat in 1954 werd opgericht. Later werd dit bekend als the Laban Centre for Movement and Dance. In 1976 is het Centre gevestigd op zijn huidige lokatie in Londen.

Rudolf Laban stierf in 1958. De mensen die hem kenden spraken van zijn magische persoonlijkheid en de levenslust en energie die hij hun gaf. Dit was de man die ook van belang was voor de ontwikkelingen in Nederland, want onze 'dansexpressie' is

*) In het boekje 'Brieven aan een ballerina' van Conrad v.d. Weetering wordt de Laban-notatie heel duidelijk uitgelegd.

afgeleid van the Art of Movement and Dance. 'Dance for all' was het motto waar Laban heilig in geloofde en dat hij ook voortdurend propageerde.

-

4.1.3. HET GEBOUW

De huidige gebouwen zijn speciaal voor het doel ingericht en hebben alle faciliteiten om dans te kunnen studeren, maar ook om voorstellingen te houden

-

4.1.4. OPLEIDINGSMOGELIJKHEDEN AAN HET LABAN CENTRE

Het Laban Centre heeft sedert enige jaren een zeer gevarieerd kursusaanbod. Daarvóór richtte het zich voornamelijk op de opleiding. De technische training is niet beperkt tot één bepaalde stijl, maar er is een voortdurende algemene verwijzing naar de principes van Laban.

Het Centre heeft als doel, mensen af te leveren die, wat hun kwaliteiten betreft, op een bepaalde plaats het beste passen. Dus niet alleen op de praktijk gericht, zoals danser, choreograaf, notator, administrateur of docent, maar ook voor een theoretisch gerichte functie.

In bijlage II staat een overzicht van het kursusaanbod van het Laban Centre.

-

4.2. LONDON CONTEMPORARY DANCE SCHOOL

4.2.1. INLEIDING

London Contemporary Dance School is een onderdeel van Contemporary Dance Trust, die ook een dansgezelschap, London Contemporary Dance Theatre en een experimenteel theater behelst, en diensten verleent rondom Contemporary Dance.

De school is een van de belangrijkste trainingscentra voor contemporary dancers. Hij trekt dan ook studenten uit vele delen van de wereld.

De school werd opgericht in 1966 door Robin Howard, die, geïnspireerd door Martha Graham en haar gezelschap en gesteund door bekende mensen uit de danswereld, vastbesloten was, training in modern dance in Engeland mogelijk te maken. De start werd gemaakt met 60 part-time studenten in één studio in Berners Place.

-

-

In 1967 werd Robert Cohan, solist en co-direkteur van de Martha Graham Company, aangetrokken als artistiek directeur van de school en het pasgevormde gezelschap.

In 1969 gaf de school één- en driejarige full-time opleidingen en had hij meer ruimte nodig. Contemporary Dance Trust huurde dus een groot pand in het centrum van Londen, bekend als The Place; sindsdien is dat de thuisbasis van de Trust. In the Place Theatre opende het London Contemporary Dance Theatre zijn eerste Londense seizoen in september 1969.

Gedurende de volgende jaren verwierven de school en het gezelschap veel nationale en internationale erkenning.

De relatie tussen school en gezelschap is altijd heel hecht geweest. Het merendeel van de dansers heeft zijn opleiding gehad op de school en veel van de leden van het gezelschap geven regelmatig lessen aan de studenten en zij maken choreografieën voor de schooluitvoeringen.

Het doel is, de studenten een professionele theateropleiding te geven en hen tevens bewust te maken van andere kunstvormen. Zij worden aangemoedigd om dans te studeren in een zo ruim mogelijk kulturele en sociale context.

Het creatieve doel van de studie is heel belangrijk. Om dit te ontwikkelen worden opdrachten gegeven tijdens de choreografielessen die uitmonden in workshopvoorstellingen. Speciale nadruk wordt gelegd op muzikaliteit. Alle studenten krijgen muzieklessen en muziekgeschiedenis en het gebruik van muziek voor choreografieën wordt zo praktisch mogelijk geleerd. De 'Director of Music' organiseert speciale lessen voor studenten die wensen te zingen of een instrument willen bespelen.

De decor-, licht- en kostuumlessen beogen een praktische theater-training voor toekomstige dansers. In de repertoirelessen worden choreografieën ingestudeerd, die voor the London Contemporary Dance Theatre zijn gemaakt. Ieder jaar studeert een bekende choreograaf een nieuw of bestaand werk met de gevorderde studenten in, dat uitgevoerd wordt in de zomer.

-

4.2.2. HET GEBOUW

Het gebouw, bekend als The Place, is één van de best geoutilleerde danscentra van Europa. Het heeft negen uitstekend uitgeruste studio's, bovendien een muziekstudio en een audiovisuele studio, een uitgebreide bibliotheek en een theater met 250 zitplaatsen.

Voor de studenten zijn er ook de nodige faciliteiten zoals: een restaurant dat geopend is van 10.00 tot 16.00 uur, twee studentenflats waar negen studenten kunnen wonen en voor normale kamers kan worden gezorgd.

4.2.3. OPLEIDINGSMOGELIJKHEDEN AAN DE LONDON CONTEMPORARY DANCE SCHOOL

De school kent verschillende opleidingsmogelijkheden:

A. één- en meerjarige dagopleiding

Het rooster van deze opleidingen hebben we opgenomen in bijlage III 1. Contemporary Dance is het belangrijkste in het curriculum, het is ook wat de school uniek maakt in Europa. Contemporary dance wordt op zeer hoog peil onderwezen. De lessen worden gegeven door vakmensen, die nauw hebben samengewerkt met Martha Graham of met het London Contemporary Dance Theatre; beroemde Amerikaanse docenten geven regelmatig gastlessen.

Het werk in Contemporary Dance wordt sterk ondersteund door dagelijkse lessen in klassiek ballet, gegeven door kunstenaars die zelf hebben gewerkt bij de grote dansgezelschappen.

Speciale lessen in Body Conditioning completeren het technische deel en om nog meer bewegingservaring op te doen is er ook de mogelijkheid andere moderne technieken te studeren, evenals barok dans en T'ai-chi Ch'uan.

B. kinder- en teenagers-lessen

Kinderlessen (voor 6-12 jaar) zijn bedoeld om de creatieve mogelijkheden te ontwikkelen en de basisbewegingen van Contemporary Dance aan te leren.

Teenagers (13-17 jaar) krijgen contemporary-techniek-lessen en de mogelijkheid om balletlessen te volgen en deel te nemen aan workshops. Deze lessen zijn alle op zaterdag.

C. avondschool

De avondschool biedt lessen in Contemporary Dance, Klassiek Ballet en Jazzdans voor volwassenen en teenagers, dansdocenten en professionele dansers.

De meeste lessen vinden plaats van 17.00 tot 20.00 uur en ook op zaterdag kan men er terecht. De studenten krijgen de aanbeveling drie tot vijf lessen per week te nemen, zodat regelmatige vooruitgang gewaarborgd is.

'Special Short Courses' worden ook gedurende het jaar aangeboden, zoals: Choreo-ideas, kostuumontwerpen en dansnotatie.

D. vakantiekursussen

Kursussen van twee of drie weken zijn mogelijk in juli en augustus, kortere kursussen van vijf en tien dagen met Pasen. Deze kursussen zijn geschikt voor studenten, docenten, dansers op ieder nivo. Er worden kursussen gegeven in Contemporary Dance en andere vormen. Docenten van de school en gastdocenten

uit binnen- en buitenland treden er op. Er komen veel buitenlandse dansers en studenten op af.

In bijlage III staat meer informatie over het kursusaanbod.

-

4.2.4. KARRIÈRE-MOGELIJKHEDEN

Afgestudeerden hebben goede vooruitzichten om werk te vinden. The London Contemporary Dance Theatre betreft zijn dansers hoofdzakelijk uit de school en ook andere gezelschappen hebben veel interesse voor afgestudeerden.

Studenten die les willen geven, een degree hebben en een 3-jarige cursus gevolgd hebben, kunnen de Post-graduate Teachers' Training Course volgen aan the University of London Institute of Education. Er is een 'Contact Committee' dat bemiddelt bij het zoeken naar gezelschappen en ook dient als informatiecentrum voor studenten en oud-studenten die werk zoeken.

-

-
-
5. EDUKATIEVE DANSGEZELSCHAPPEN
-
-

5.1. HISTORISCHE ACHTERGROND VAN EDUKATIEVE DANSGEZEL-
SCHAPPEN

De link tussen het dansvak en het edukatieve werk op scholen gaat terug tot de eerste dagen van het Britse ballet tussen de twee wereldoorlogen. Het edukatieve werk bestond meestal uit lesdemonstraties, waarbij wat verteld werd over het ballet als kunstvorm of er werden kleine balletvoorstellingen gegeven door dansers of studenten.

Vooraf het Sadler's Wells Theatre/Royal Ballet School deed veel van dit soort werk; zolang er geen konflikt kwam tussen studie/optreden en het edukatieve werk, werden op verzoek van scholen, amateurballetscholen en centra voor kunstzinnige vorming lesdemonstraties gegeven. Dit resulteerde in het begin van de zestiger jaren in de oprichting van het Royal Ballet's Ballet for All Company, een specifiek edukatief gezelschap.

Ook andere gezelschappen probeerden door edukatief werk het publiek meer begrip bij te brengen voor de danskunst. De grotere gezelschappen organiseerden wel les- en lesdemonstratietournees.

Over het algemeen zag het programma er als volgt uit: dansers van het gezelschap lieten een training zien, waarbij door één van hen uitleg werd gegeven. Zij dansten delen uit de voorstelling waar de leerlingen bij werden betrokken door ze zelf mee te laten doen. Een onderdeel van het programma kon ook een speciale schoolmatinee zijn. Dit soort programma's werd een onderdeel van het werk van het Sadler's Wells Theatre.
-

5.2. EERSTE EDUKATIEVE DANSGEZELSCHAPPEN

In 1964 startte het edukatieve dansgezelschap The Royal Ballet's for All Company. Het hield zich voornamelijk bezig met het klassieke ballet. Het werkte door heel Engeland met speciaal voor dit doel gemaakte balletten waarin gesproken woord, dans en muziek gekombineerd werden. Ze brachten programma's, waarbij ingegaan werd op de historie en achtergronden van ballettrainingen, op verschillende historische perioden, of op choreografie, enzovoorts. Deze voorstellingen hadden veel sukses.

In 1957 is het Educational Dance Drama Theatre Company opgericht, eigenlijk de eerste echte edukatieve groep, die niet ontstond uit een bestaand gezelschap, maar speciaal voor dit doel werd opgericht.

Het bestond uit zes tot tien dansers, die hun voorstelling baseerden op de principes van Laban. Deze twee heel verschillende gezelschappen waren vrijwel de enige met een edukatieve taak. De rest van de danswereld toonde weinig interesse. Zo ontstond een achterstand in het edukatieve werk ten opzichte van muziek, beeldend en drama.

Pas in 1965 kwam hier enige verandering in, toen de London School of Contemporary Dance begon met de eerste moderne demonstraties. Deze kregen zo'n enorme publieke belangstelling, dat er langzaam een omwenteling ontstond binnen de professionele danswereld. Vanaf 1969 gingen steeds meer gezelschappen zich direkt of indirekt bezighouden met de edukatieve dans. Zij kregen steun van de Arts Council of Great Britain.

In 1976 kwam een nieuwe ontwikkeling op gang: op initiatief van de London Contemporary Dance Theatre werd naar voorbeeld van een idee uit Amerika een pioniersserie van 'residences' in Yorkshire en Liverpool gerealiseerd.

Het idee was dat een gezelschap een bepaalde periode te gast was bij een school. Deze periode kon variëren van één week tot twee à drie weken. Dan werden lessen en demonstraties gegeven, leerlingen konden lessen en repetities van de dansers bijwonen, er werd verteld over dans en gediskussieerd en samen met de leerlingen werd een choreografie gemaakt, die zij uitvoerden.

Deze nieuwe methode bleek zeer succesvol en nog steeds wordt er zo gewerkt. Tegenwoordig beschouwen alle regionale en de meeste nationale gezelschappen het als een onderdeel van hun taak om edukatieve programma's, workshops, lessen en projecten te verzorgen.

-

5.3. EDUCATION OFFICERS

Veel dansgezelschappen hebben education officers in dienst, die als taak hebben lesdemonstraties, workshops enzovoort te organiseren en informatie te geven. Zij onderhouden tevens de kontakten met scholen, instellingen en overheidsinstellingen en met de autoriteiten op edukatief gebied.

-

5.4. STAND VAN ZAKEN

Op dit moment hebben dus de meeste grote gezelschappen een edukatieve poot en zijn er zo'n 20 dansgezelschappen die gespecialiseerd zijn in die richting. Een aantal buitenlandse dansers, met veel ervaring op het edukatieve vlak, brengt hun kennis in bij de verschillende nieuwe Britse initiatieven.

Doordat er op veel scholen gedanst wordt, vindt een aantal leerlingen hun weg naar de balletscholen en vakopleidingen. Ook radio, t.v. en de regionale kunstorganisaties hebben op hun eigen wijze bijgedragen aan het verbreiden van het edukatieve werk.

De Arts Council of Great Britain heeft een groot aandeel in deze ontwikkelingen. Eén ervan is het Dance Artist in Education project, waarvan er in 1980 drie plaatsvonden in Havant, Leeds en Manchester. Een belangrijke ontwikkeling was ook de oprichting van Dance Umbrella in 1978, een instelling die de belangen van een aantal kleine gezelschappen behartigt en konferenties en festivals organiseert.

-

5.5. DANCE UMBRELLA

Dance Umbrella is ontstaan uit een Amerikaans idee dat in de herfst van 1978 in Engeland geïntroduceerd werd als een festival van kleine dansgezelschappen, meest modern, waaraan ook Amerikaanse gastdansers meewerkten.

Gesubsidieerd door de Gulbenkian Foundation behartigt deze instantie de belangen van de kleine dansgezelschappen, verleent administratieve service, organiseert tournees in binnen- en buitenland, verzorgt de publiciteit en helpt bij de aanvragen van subsidies. Sommige aangesloten dansgezelschappen verzorgen ook projecten of zijn alleen edukatief werkzaam, zoals: Janet Smith's and Dancers, Martis en Tara Rajkumar.

Dance Umbrella heeft behalve verschillende festivals al in 1979 een konferentie georganiseerd over dit werk, de eerste en tot nu toe de enige op dit terrein.

-

5.6. DANCE ARTISTS IN EDUCATION CONFERENCE

Enkele jaren geleden vond een driedaagse konferentie over Dance Artists in Education plaats. Daar namen ± 200 mensen aan deel: Dance officers, medewerkers van de Arts Council, edukatieve medewerkers, mensen uit het onderwijs, journalisten en administratieve krachten van dansgezelschappen. De doelen waren de volgende:

-

-

'to examine and evaluate the current practice of professional dance companies working within the context of formal education in Great Britain and to make proposals for future developments in this field'.

Deze doelen moesten bereikt worden door het kijken naar enkele edukatieve dansgezelschappen, het luisteren naar ervaringen van buitenlandse gasten uit de USA en Nederland en door intensieve discussie.

Alle deelnemers werden ingedeeld in groepen van maximaal 11 personen met zo mogelijk verschillende achtergronden. In totaal diskussieerden zij tijdens de konferentiedagen viermaal. Iedere groep kreeg als uitgangspunt vijf vragen:

1. *What motivates dance artists to work in education?*
2. *How are children thought to benefit from what artists offer them?*
3. *How best can the artists' aspirations be matched with the needs of the children?*
4. *What lessons have been learned from the performances?*
5. *Any suggestions for future developments?*

Aan het eind van de konferentie gaf Peter Brinson van Dance Umbrella een samenvatting van wat uit de groepen naar voren was gekomen:

- Van de kant van de dansers en van het onderwijs kwam de behoefte naar voren, meer van elkaar te weten te komen om beter samen te kunnen werken. *'Teachers should teach: dancers should be seen as a support resource and be trained teachers.'*
Belangrijk is ervaring en je moet weten hoe je moet werken in een school. Er moet rekening mee gehouden worden, dat niet alle gezelschappen geschikt zijn voor dit soort werk. Veel edukatief werk komt neer op de schouders van de kleine gezelschappen. Die zijn er niet altijd op berekend. Van de grote gezelschappen zou eigenlijk meer verwacht mogen worden.
- Aanbevelingen voor wie in het edukatieve veld wil werken:
  - . enige kennis hebben van het onderwijs;
  - . meer aandacht geven aan voor- en naverwerking rond de voorstelling en het opzetten van een soort in-service trainingsmogelijkheid;
  - . en: goede dansers zijn.
- Wat betreft de rol van de schooldocent in dezen: er bleek weinig vertrouwen te zijn in eigen kunnen om dans te geven. Het is belangrijk dat professionelen hun kennis op dit gebied binnen de school brengen. Er moet daarom meer aandacht komen voor de ontwikkeling van de dans in de school en het onderwijs moet duidelijk zijn in wat het verwacht.

- Er waren ideeën om in de toekomst te diskussiëren over de etnische dans in school, dance education voor jongens en de noodzaak van video en andere hulpmiddelen. *'Generally the call was for clarification, collaboration and discussion'*.

Het belangrijkste resultaat van deze konferentie was dat dansers, edukatief medewerkers, onderwijs en geïnteresseerde instanties voor de eerste keer in de gelegenheid waren om in grote getale hun zegje te doen over de verdere ontwikkeling van de dance-in-education in Engeland.

Wat er nu verder gaat gebeuren is niet helemaal duidelijk. In ieder geval is vast komen te staan dat er grote behoefte is aan overleg, vooral ook om de kloof tussen professionelen, onderwijsgeevenden en edukatieve medewerkers van gezelschappen te overbruggen.

-

-
-
6. THE ARTS COUNCIL OF GREAT BRITAIN
-
-

6.1. INLEIDING

We hebben uitvoerig gesproken met Peter Kyle, hoofd van de dansafdeling van de Arts Council of Great Britain. De edukatieve activiteiten waren onderwerp van gesprek. Voor we daar op ingaan (in paragraaf 6.3.) beschrijven we eerst wat de Arts Council is.

-

6.2. THE ARTS COUNCIL

6.2.1. DOELEN

The Arts Council is in 1946 opgericht als een onafhankelijke, landelijke instelling. Ze krijgt jaarlijks een zeer grote subsidie van de overheid.

The Arts Council is primair gericht op het verspreiden van kunst, met name dans, drama, literatuur, muziek, visuele kunst (inklusief kunstfilms en kunstfotografie). Architectuur valt erbuiten. De Arts Council heeft geen artistieke filosofie, maar is wel alert op nieuwe ontwikkelingen binnen de kunsten. Ze geeft subsidie, adviezen en aanmoedigingen.

De drie algemene doelstellingen van de Arts Council zijn:

- a. het ontwikkelen en verbeteren van de kennis over, begrip voor en praktijk van de kunsten;
  - b. toegankelijkheidsbevordering van de kunsten voor het publiek in heel Groot-Brittannië;
  - c. uitbrengen van adviezen en samenwerking met landelijke en lokale autoriteiten over a. en b.
-

6.2.2. TAKEN

De laatste jaren besteedt de Arts Council ook aandacht aan de kansverruiming voor artistieke activiteiten op plaatsen die 'achtergebleven zijn' (kunstspreiding) en is er een grotere nadruk op de edukatieve taak. Dat uit zich doordat men samen-

werking zoekt met allerlei edukatieve organisaties (inklusief het ministerie van onderwijs).

In februari 1983 rolde een brochure met beleidsuitspraken op het gebied van edukatie van de persen: 'the Arts Council and Education'. Daarin wordt onder meer gepleit voor:

- het opzetten van edukatieve projekten voor scholen ('schema', in paragraaf 6.3. gaan we daar op in);
- aandacht voor multi-kulturele edukatie;
- scholing voor kunstenaars ten behoeve van het edukatieve werk;
- scholing voor docenten zodat zij zinvol gebruik kunnen maken van wat de kunsten te bieden hebben.

De brochure is als bijlage (I) opgenomen.

De taken van de Arts Council zijn zeer gevariëerd. We noemen enkele voorbeelden:

- impressario-functie: men organiseert bijvoorbeeld jaarlijks via de 'Contemporary Music Network' tournees op het gebied van de moderne muziek;
- verspreiding van kunsttentoonstellingen door het hele land;
- subsidiëring van tekorten van een groot aantal kunstinstellingen (bijvoorbeeld The Royal Ballet, Royal Opera, The National Theatre, de belangrijkste orkesten en regionale theater- en dansgezelschappen, kunstfestivals). Behalve deze jaarlijkse bijdragen subsidieert de Arts Council ook bijzondere evenementen en eenmalige projekten.
- beheer van een dia-bank met werk van eigentijdse beeldende kunstenaars;
- verzorging van faciliteiten voor kunstenaars, zoals ateliers;
- onderzoek (voornamelijk publieksonderzoeken);
- onderhouden van kontakten met kunstspansors;
- verzorging van bij- en nascholing, voorzover elders niet mogelijk. Bijvoorbeeld: Kursussen voor ontwerpers, theater- en operadirekties, theatertechnici.

6.2.3. STRUKTUUR

De Arts Council is opgedeeld in departments: voor elke discipline één. Daarnaast heeft de Arts Council een edukatieve staf. Deze staf heeft als taak de samenwerking te bevorderen tussen scholen en kunstinstellingen (arts providers). Die samenwerking richt zich op doelen als kunstappreciatie en de ontwikkeling van creativiteit.

De Arts Council heeft 266 medewerkers. Schotland en Wales hebben aparte Arts Councils met respektievelijk 52 en 76 medewerkers.

De Arts Council kent sinds enkele jaren een decentralisatiebeleid, voorzover het gaat om puur regionale activiteiten.

Dit regionale werk wordt verricht door Regional Arts Associations, die een onafhankelijke en autonome status hebben. Deze associations zijn wel opgericht door de Arts Council, in samenwerking met lokale autoriteiten.

-

6.3. THE DANCE ARTISTS IN EDUCATION SCHEME

6.3.1. SCHEMES

Peter Kyle, hoofd van de dansafdeling van de Arts Council, vertelde ons uitgebreid over de Dance Artists in Education Schemes. De Arts Council werkt er sinds 1979 mee. Een schema is in dit verband het best te vertalen als een project dat uit onderling samenhangende onderdelen bestaat.

Zo'n scheme stelt professionele dansers in staat om gedurende langere tijd in scholen te werken, in nauwe samenwerking met de leerkrachten. Zij zijn in die periode permanent op school aanwezig.

De eerste schemes van de Arts Council (in 1979) duurden vijf weken. De opzet was als volgt:

- week 1 en 2: introductie-activiteiten door een docente.
- week 3 : een professioneel dansgezelschap verblijft de hele week op school.
- week 4 en 5: een choreograaf werkt met een groep leerlingen intensief aan een uitvoering.

Sinds 1979 zijn de schemes aangepast aan lokale omstandigheden en specifieke doelen van de scholen. Elke variatie op het basisscheme bevat echter nog steeds de volgende elementen:

1. introductie-activiteiten
2. dansgezelschap op school
3. choreografie-periode
4. uitvoering door leerlingen

Docenten en leerlingen van een school die meedoet aan een scheme krijgen zo inzicht in het werk van de professionele danser, door het bijwonen van uitvoeringen, repetities, lessen, demonstraties, workshops. Doordat de dansers langere tijd op school verblijven is er ook ruimte voor informele contacten.

Een scheme wordt uitgevoerd op één school, maar andere scholen in de regio kunnen ook bepaalde onderdelen bijwonen: met name de voorstellingen, de lessen, workshops en docentenworkshops.

Ook anderen (ouders, mensen uit de buurt) kunnen naar de voorstellingen komen kijken.

Het is volgens de Arts Council voor het welslagen van een scheme absoluut noodzakelijk dat er een nauwe samenwerking bestaat tussen de dansers en de docenten. Beide 'partijen' moeten goed op de hoogte zijn van elkaars doelen en methoden.

Peter Kyle heeft een stuk geschreven, waarin stap voor stap wordt aangegeven, wat er voor de organisatie van zo'n scheme allemaal moet gebeuren. De voorbereidingen nemen veel tijd in beslag. Er is uitgebreid overleg met scholen, dansgezelschappen over doelen, mogelijkheden, werkvormen en dergelijke. De keuze van scholen en dansgezelschap wordt zeer zorgvuldig afgewogen.

-

6.3.2. DE KEUZE VAN SCHOLEN

In de schemes wordt veel energie, geld en tijd gestopt. Het is méér dan een projekt op een school, zoals dat binnen SeCu veelal het geval is. Het is veeleer een regionaal gebeuren, met de school als centrum. Er wordt bijvoorbeeld een publiciteitskampagne gehouden, zodat zo veel mogelijk mensen in de regio van de activiteiten op de hoogte zijn.

De voorstellingen zijn dus vaak ook toegankelijk voor mensen uit de regio. De Arts Council heeft bij de schemes als achterliggend doel dat activiteiten een uitstraling in de omgeving tot gevolg hebben. De lokale autoriteiten die een scheme op een school willen, zullen dan ook een positieve houding moeten hebben en de bereidheid tonen om zich na afloop van het scheme daadwerkelijk in te zetten voor verdere ontwikkelingen op het gebied van dans, binnen en buiten het onderwijs.

Een scheme op school heeft ingrijpende gevolgen voor de dagelijkse gang van zaken. Roosters worden omgegooid, docenten moeten zich ineens met dans bezighouden, de school moet op de een of andere wijze het gezelschap huisvesten (bijvoorbeeld een vaste ruimte in de school) en de school moet bereid zijn om na afloop van het projekt door te gaan. Alleen scholen die al deze moeite willen nemen, komen in aanmerking.

De Arts Council heeft zowel ervaring met scholen, waar dans totaal onbekend gebied is als met scholen waar al wat wordt gedaan. Op grond van de ervaring geeft de Arts Council de voorkeur aan scholen, die er al mee bekend zijn, omdat daar meer mogelijkheden zijn voor verdere ontwikkelingen na afloop.

De Arts Council vindt deelname van jongens aan een dansscheme van groot belang. Dat houdt echter niet in, dat scholen met alleen of voornamelijk meisjes uitgesloten worden.

-

-

-

6.3.4. DEELNAME

De opzet van een scheme verschilt per school. In alle schemes streeft men er echter naar dat alle leerlingen minimaal één les krijgen. Een groep belangstellende leerlingen gaat er dan mee door. De Arts Council gaat er vanuit, dat je beter met een kleiner aantal leerlingen enkele weken intensief kunt werken, dan met alle leerlingen een paar keer. Op langere termijn gezien heeft de school daar meer aan.

De docente geeft ook lessen aan de leerkrachten. Deze lessen staan tevens open voor leerkrachten van scholen uit de buurt.

-

6.3.5. PLAATS IN HET SCHOOLPROGRAMMA

Afhankelijk van wat de school wil bestaat de mogelijkheid, dans te integreren met andere vakken op school. In de voorbereidingsfase moet dat dan grondig doorgesproken worden met alle betrokkenen.

Peter Kyle vindt het zeer belangrijk, dat een scheme op school plaatsvindt. De leerlingen moeten dans gaan zien als een onderdeel van het schoolprogramma en niet als een extraatje of uitje. Overigens worden er vaak ook in het kader van het scheme extra lessen op een creativiteitscentrum gegeven voor geïnteresseerde leerlingen.

De Arts Council streeft ernaar dat zoveel mogelijk leerkrachten uit andere vakgebieden dan gymnastiek en expressievakken aan het scheme meedoen. Dat gebeurt natuurlijk niet altijd.

-

6.3.6. EVALUATIE VAN DE SCHEMES

Het is volgens Peter Kyle moeilijk om de effecten van een scheme op langere termijn te bepalen. zowel binnen de school als in de 'wider community'. Tijdens de uitvoering leggen 'officials', die zich met de opzet hebben beziggehouden, bezoeken af aan de school. Van deze bezoeken wordt een verslag gemaakt. De Arts Council streeft ernaar om na afloop van een scheme met alle betrokkenen rond de tafel te gaan zitten om het gebeuren goed door te praten.

-

-
-

7. INNER LONDON EDUCATION AUTHORITY (ILEA)

-
-

We hebben tijdens ons verblijf in Londen ook een gesprek gehad met de heer Tony Bayliss, hoofd van de afdeling Physical Education van de ILEA. Hij vertelde ons over de situatie in het onderwijs. Deze informatie is al opgenomen in hoofdstuk 2. Hier beperken we ons tot een beschrijving van de ILEA. We doen dat voor een groot deel op basis van wat het Calouste Gulbenkian rapport erover schrijft.

- De ILEA is de lokale onderwijsverheid voor Londen en omgeving. Er zijn in Engeland meer van dat soort instellingen, maar de ILEA is verreweg de grootste en zelfs één van de grootste ter wereld.
- De ILEA heeft twee dance-centres in Londen opgericht. Deze zijn bedoeld voor leerlingen van scholen waar de outillage onvoldoende is, of waar geen dansdocente is. De dance-centres verzorgen ook nascholingskursussen voor docenten (zie paragraaf 2.8.)
- De ILEA organiseert telkens 'special ability'-classes voor getalenteerde kinderen in samenwerking met de London School of Contemporary Dance en het Laban Centre.
- De ILEA helpt de Royal Ballet School met het zoeken van talent op scholen.
- Op veel Londense scholen zijn buitenschoolse dansgroepen, bestaande uit leerlingen. Sommigen zijn zo goed, dat ze in het buitenland optreden. De ILEA ondersteunt een Inner London Schools Dance Group. Daar zitten talentvolle leerlingen van Londense scholen op, die elke zaterdag trainen en naar een voorstelling toe werken.
- De ILEA brengt scholen in contact met professionele gezelschappen. Een ILEA-inspecteur bekijkt de voorstellingen voordat scholen zich kunnen aanmelden. De scholen betalen ervoor. De ILEA bemiddelt. Soms gaat de school naar het gezelschap toe en soms gebeurt het andersom.
- De ILEA draagt financieel bij aan verschillende projecten, vaak door de dansdocent te betalen.
- De ILEA onderhoudt contacten met een volksdansorganisatie (EPOSS). Deze verzorgt jaarlijks kursussen voor leerkrachten van de Londense scholen.

- De ILEA kan elk jaar een beperkt aantal leerlingen een plaats geven op een dansschool en heeft ook jaarlijks een aantal beurzen ter beschikking voor leerlingen die dansvakonderwijs willen volgen.
- De ILEA verzorgt in de afdeling Physical Education nascholingskursussen voor zowel dans- als gymnastiekdocenten, die zich willen specialiseren in dans (in Londen behoren dans en gymnastiek vaak tot één sectie op een school).

-

-
-

8. TOWER HAMLETTSCHOOL

-
-

8.1. DE SCHOOL

De Towerl Hamlettschool is een school voor 11-tot 16-jarigen. Hij ligt in een oude wijk, die telkens tijdelijk bevolkt wordt door een bepaalde etnische groep. Om de zoveel jaar verandert de populatie drastisch (bijvoorbeeld van leerlingen uit het Caribisch gebied naar leerlingen van Aziatische afkomst). Dat vergt een enorme aanpassing van de docenten op school. Om het wat overdreven te zeggen: Als ze net gewend zijn en hun lessen aangepast hebben aan cultuur A., dan kunnen ze weer opnieuw beginnen met cultuur B.

Dans vormt op de school een onderdeel van het Arts-department. In jaar 1 tot en met 3 (11-14 jaar) krijgen de leerlingen 1 uur dans, 1 uur muziek, 1 uur drama en 1 uur beeldende vorming. Daarnaast hebben ze nog 2 uur gymnastiek. In het 4e jaar is dans een keuzevak. Dan krijgen de kinderen 3 lessen per week.

De school is met dans begonnen op vrijwillige basis met een select groepje leerlingen. De staf stond er vanaf het begin positief tegenover. Uit die groep 'vrijwilligers' is een jongeren-dansgroep ontstaan, die succesvol in binnen- en buitenland optreedt.

-

8.2 BESCHRIJVING VAN EEN LES

Hilary Balle gaf de les in een gymnastieklokaal. De kinderen droegen gymkleding, een enkeling balletkleding en sommigen gewoon rok en trui. Ook Hilary zelf maakte meer de indruk van een gym- dan dansdocent. De les begon met een vrij korte warming-up op muziek van een aantal jazzdans-achtige oefeningen die in een bepaalde volgorde achter elkaar gezet waren.

Eerst wat isolatie-oefeningen, daarna rek- en veeroefeningen (bounce and stretch), enkele buikspieroefeningen en wat sprongen. Na het opwarmen kregen de leerlingen opdrachten. Deze waren niet nieuw, in een voorgaande les was er kennelijk aandacht aan besteed.

De eerste opdracht was, met het lichaam ronde bewegingen maken, dus armen rond, lichaam rond en ook de bewegingen in de ruimte rond.

De tweede opdracht was om nu met het lichaam hoekige bewegingen te maken, zowel met het lichaam zelf als in de ruimte.

Hilary liep tussen de leerlingen door, gaf aanwijzingen en bracht houdingkorrekties aan.

De derde opdracht was 'schudden', dat wil zeggen, schuddende bewegingen met het lijf in de ruimte. Bij al die oefeningen gebruikten de leerlingen drie lagen: laag (bij de grond), midden (normaal) en hoog (uitgestrekt). Dit deden zij veelal uit zichzelf; bij enkele leerlingen moest Hilary daar echter nog op wijzen.

Nu werd de leerlingen gevraagd deze opdrachten achter elkaar te zetten in eigen volgorde, dus eerst schudden, dan hoekig, gevolgd door ronde bewegingen of in een andere volgorde.

Deze 'kleine dansjes' werden op muziek gedaan. De laatste opgave, ook de moeilijkste, was: nu met z'n tweeën deze opdracht uit te werken; voor ieder onderdeel werden acht tellen gegeven, dus 8 tellen rond, 8 tellen hoekig en 8 tellen schudden.

Eerst was er wat geharrewar over wie samen met wie zou gaan, maar dat werd snel opgelost door Hilary en iedereen ging heel serieus aan het werk. Het ene tweetal had duidelijk meer aandacht nodig dan het andere, maar uiteindelijk had toch ieder paar een combinatie gemaakt. Deze combinaties werden op muziek uitgevoerd. Ieder paartje deed om de beurt zijn combinatie, terwijl de anderen keken.

De les werd besloten met een soort jazzdansje op muziek. Het was duidelijk, dat dit erg aansprak. Eerst deed Hilary mee en daarna dansten de leerlingen de combinatie zelf.

-

-
-
9. THE COUNTY SCHOOL OF DANCE
-
-

9.1. DE SCHOOL

Op 7 november 1975 is naar iedere school in de Leicestershire Education Authority een brief gestuurd met het bericht, dat de 'Leicestershire School of Dance' was opgericht met als doel *'to encourage dance in schools throughout the Authority and to foster two central dance groups'*. De eerste bijeenkomst met geïnteresseerden werd gehouden aan het einde van die maand, samen met de eerste groepen die in januari 1976 aan het werk konden gaan. De school is een onderdeel van het Knighton Fields Centre for Drama and Dance.

De County School of Dance heeft een team van vier Advisory Dance Teachers. Judith Webb is zowel Advisory Teacher of Dance als koördinator van het team.

De docenten zijn opgeleid in verschillende danstechnieken, zoals klassiek ballet, Contemporary Dance en Modern Educational Dance. Hun werk is tweeledig: het werken in scholen en met onderwijzers en het geven van lessen en organiseren van projecten binnen het danscentrum.

-

9.2. FUNKTIES VAN DE SCHOOL

The Leicestershire County School of Dance is voor ieder kind in de county dat door middel van een auditie in aanmerking komt om deel te nemen aan de lessen. Er is een junior school voor kinderen van 9-13 jaar en een senior school voor 14-18-jarigen.

Vier avonden per week wordt les gegeven. De junior school krijgt 1 uur en de senior school krijgt 2 uur les per week. Bovendien is er gelegenheid mee te werken aan dansvoorstellingen in Leicestershire en daarbuiten. Dan worden extra repetities ingelast, dikwijls ook in de week-einden. Met de ouderen wordt in de zomervakantie 14 dagen intensief getraind.

Speciale activiteiten:

Het team organiseert evenementen, zoals het uitnodigen van gastdocenten en choreografen. Onlangs bood het centrum drie

weken gastvrijheid aan de Janet Smith's Dance Company, 'dance in residence'. Deze groep gaf lessen, verzorgde workshops in muziek en dans en werkte met een groep van 65 leerlingen aan een voorstelling.

Gebruik van de studio's:

Onderwijzers kunnen met hun leerlingen gebruik maken van de faciliteiten van het centrum. Zij kunnen dan intensief werken zonder gestoord te worden door het normale schoolgebeuren en zij kunnen gebruik maken van het Advisory Team.

Kursussen voor onderwijzers:

Er worden regelmatig kursussen gegeven aan onderwijzers om hun eigen dansmogelijkheden uit te breiden, ideeën uit te wisselen en dansmateriaal aangereikt te krijgen voor hun eigen lessen.

-

9.3. STEUNFUNKTIE

Het Advisory Team richt zich op het werken met leerlingen in school en met leerkrachten (veel van hen hebben geen ervaring met dans) op primary en secondary levels.

De projecten met deze leerkrachten zijn heel verschillend; enkele voorbeelden:

- . introductie van dans in het schoolwerkplan;
- . ondersteunen en adviseren van onderwijzers die hun eigen kennis willen verruimen;
- . specifieke kursussen op dansgebied, zoals techniek, compositie en 'O'-level ballet;
- . vooral op primary level het uitbreiden van bestaande schoolprojecten, die dans en beweging bevatten.

Het team heeft absoluut niet het doel het werk van de leerkracht over te nemen, maar om hem of haar te ondersteunen op praktische wijze.

-

9.4. BESCHRIJVING VAN EEN LES

Tijdens ons bezoek aan de County School of Dance werden wij in de gelegenheid gesteld een les bij te wonen op een basisschool in Loughborough. Dit plaatsje ligt op drie kwartier rijden van Leicester. Judith Webb geeft hier één keer per week een les van een uur aan leerlingen van de vijfde klas.

De school, vrij recent gebouwd, heeft de beschikking over een studio voor dans en drama, die tevens dienst doet als theater. Het geheel is zeer professioneel ingericht en biedt alle faciliteiten.

-

-

Judith Webb werd als een goede bekende begroet, zij gaf deze leerlingen al enige tijd les. Het heeft enige tijd geduurd voor ze haar vertrouwden en de lessen als een normaal onderdeel van het schoolleven gingen beschouwen.

Voordat Judith begon, onderhield ze zich even met de onderwijzeres; zijn er speciale dingen gebeurd tijdens de afgelopen week, waren er reacties op haar les, enzovoorts.

De onderwijzeres waarschuwde Judith dat de kinderen erg rusteloos en rusteloos waren, het was vlak voor de paasvakantie en de school stond bol van allerlei activiteiten. Zij hadden zich inmiddels omgekleed in gymkleding en ook de onderwijzeres maakte zich klaar om aan de les deel te nemen. De inhoud zag er als volgt uit:

Warming up (op muziek):

Deze bestond uit allerlei oefeningen in verschillende lagen: vlakbij de grond, in de middenlaag en in de hoogte. Er waren rek-, strek- en buigoefeningen en er werd op verschillende manieren gelopen: hard, zacht, langzaam en snel. De kinderen werden ook attent gemaakt op het gebruik van de ruimte.

Opdrachten:

Zij kregen de opdracht, diverse sporten uit te beelden, bijvoorbeeld voetballen. Daarna een andere sport. Dit gebeurde in verschillend tempo: normaal, versneld en heel langzaam (slow motion).

Daarna werden de leerlingen in groepjes verdeeld van ongeveer vier à vijf. Zij kregen de opdracht een sport uit te werken, het ene groepje ging zwemmen, het andere tennissen, weer een ander voetballen en zo verder.

Daarna moesten zij hun bewegingen terugdraaien, zoals je een film terugdraait. Een moeilijke opdracht want nu moesten zij al hun bewegingen goed onthouden om ze daarna in omgekeerde volgorde te kunnen herhalen.

De volgende opdracht was, het sportgebeuren uit te breiden met een start en een finish. Dit geheel werd achter elkaar gezet en voor alle bewegingen kregen ze 4 x 4 tellen. Het werd gedaan op muziek. Voorbeeld:

spieren losschudden	(4 tellen)
starthouding hardlopen	(4 tellen)
oprichten	(4 tellen)
start	(4 tellen)
wedstrijd	(4 x 4 tellen)
finish	(4 tellen)
juichen	(4 tellen)
uitlopen	(4 tellen)
uitrusten	(4 tellen)

De groepjes moesten nu aan elkaar laten zien wat ze gedaan hadden, eerst gewoon en daarna weer teruggedraaid. Op iedere prestatie werd door de anderen kommentaar gegeven, ook Judith Webbe en de onderwijzeres gaven hun oordeel. Alles heel openhartig, maar nooit onvriendelijk. Zo eindigde de les en ons bezoek aan de County School of Dance, met z'n hardwerkend, enthousiast team.

-

-
-
10. LUDUS DANCE COMPANY
-
-

10.1. INLEIDING

Ludus is in 1975 gevormd door een groep mensen die zowel een dans- als een onderwijsbevoegdheid hadden. De groep bestaat thans uit acht medewerkers, vijf dansers, een toneelmeester, een administrateur en een 'educational adviser'.

Ludus noemt zichzelf een Dance in Education company en wijst er op dat dit niet alleen 'dans in scholen' betekent. In school wordt de voorstelling voorafgegaan of gevolgd door een workshop en is er begeleidend lesmateriaal voor de leerkracht. Als er in andere situaties voorstellingen worden gegeven, bijvoorbeeld in klub- en buurthuizen, worden de workshops en het begeleidende materiaal aangepast.

Het doel van Ludus is, dans bereikbaar te maken voor een zo groot mogelijk publiek en dans te gebruiken als stimulans om te leren. Een voorbeeld hiervan is de voorstelling 'The Adventures of Mr. Lear and His Cat Focs', gemaakt voor leerlingen van bijzondere scholen om hen te helpen met taal- en begripontwikkeling.

Veel voorstellingen worden gemaakt om het publiek bewust te maken van wat er omgaat in de gemeenschap, dikwijls op sociaal gebied. De voorstellingen worden meestal gemaakt aan de hand van een bepaald thema: om enige voorbeelden te noemen: werkloosheid, rassendiskriminatie, macht.

Een thema wordt gekozen en uitgewerkt met het potentiële publiek duidelijk voor ogen. Wat voor ervaringen hebben zij? Van welke muziek houden zij? Wat zijn hun vooroordelen, angsten, fantasieën?

Iedere voorstelling heeft tot doel informatief en uitdagend te zijn, niet alleen wat betreft het onderwerp, maar ook wat betreft de dans zelf.

-

10.2. EEN DAG MET LUDUS

Ludus was een week te gast op een basisschool in een dorp in de buurt van Manchester. Zo'n week op één plaats heeft als voordeel dat de leerlingen gewend raken aan de dansers en het dansgebeuren, zodat een veel beter contact ontstaat. Voor de dansers is het veel minder vermoeiend, zodat ze veel intensiever kunnen werken.

Eén lokaal was permanent ingericht als voorstellings- en repetitieruimte, en een tweede lokaal was ontruimd en de hele week beschikbaar om met leerlingen te werken.

Het dagprogramma van Ludus dat wij bijgewoond hebben zag er als volgt uit:

ochtend: Naverwerking, gesprek met leerlingen die de vorige dag de voorstelling hadden gezien (2 klassen).
Dansles, gebaseerd op de principes van Laban, aan twee klassen, die de voorstelling 's middags te zien kregen. Workshops met onderwijzers van de school en andere scholen uit de buurt, die 'op herhaling' kwamen.

middag: Repetitie van de dansers
warming-up voor de voorstelling.
Hierbij waren de leerlingen die de voorstelling gingen zien, aanwezig. Ze zagen ook het schminken en verkleden.
Voorstelling voor twee klassen. Napraten met onderwijzers en andere bezoekers die de voorstelling bijwoonden, even met de kinderen, maar niet uitgebreid, want dat gebeurde de volgende dag.

Op deze manier kwamen in één week alle klassen van de bovenbouw van de school aan de beurt. Dit programma was geschikt voor leerlingen vanaf de derde klas.

10.2.1. DANSLES

Tegelijkertijd werd in twee lokalen een les gegeven door twee dansers van de groep. Bij beiden hebben we een kijkje genomen. De ene klas kreeg les van een jonge danser, net afgestudeerd aan het Laban Centre, nog maar pas bij de groep. Een oudere medewerker was erbij als steun, maar ook om later de les te evalueren.

Deze jonge danser was heel enthousiast en levendig en zo reageerden de kinderen ook op hem; bij iedere opdracht die hij gaf liet hij de kinderen bij zich komen en deed hij, of hij ze een geheim vertelde of hij maakte er theater van.

De kinderen raakten zo op een gegeven moment door het dolle, maar door wat rustiger bewegingsspelletjes kreeg hij ze toch weer in het gareel. Hij liet de kinderen afwisselende opdrachten doen: dieren nadoen, verschillende manieren van lopen, hard, zacht, langzaam, snel en ook lopen en op een teken van hem doodstil staan in een houding als van een beeld.

De andere les werd gegeven door één van de oprichters van Ludus en deze les ademde een heel andere sfeer. De kinderen bewogen hier op de tonen van een klarinet. Een musicus die regelmatig met Ludus werkt, improviseerde op zijn instrument en de kinderen bewogen op zijn geluid.

Als de muziek laag was, bewogen zij ook laag, gingen de tonen omhoog, bewogen zij omhoog. Zo'n les op live-muziek geeft een heel andere dimensie aan het dansen, je kon duidelijk merken dat de kinderen de muziek in hun lichaam voelden en van daaruit gingen bewegen.

-

10.2.2. WORKSHOP VOOR ONDERWIJZERS

Deze workshop werd gegeven aan onderwijzers van scholen uit de omgeving die zoiets al eerder hadden meegemaakt en nu kwamen om weer wat ideeën op te doen om met hun eigen kinderen te werken. Geen van hen had een dansopleiding en allen waren vrouwen. Zij kwamen tevens om de (vrij nieuwe) voorstelling te zien en om te kijken of die geschikt was voor hun school.

De vrouwen (twaalf in totaal) werden in een kring gezet, nadat ze zich giechelend en onwennig in wat makkelijker kleding hadden gestoken. Het verschil tussen volwassenen en kinderen komt dan heel duidelijk naar voren, kinderen staan open voor alles en zijn bereid overal aan mee te doen, terwijl de 'groten' zich min of meer generen en zich geen raad weten met hun lichaam.

De danser/docent van Ludus die de workshop leidde had veel ervaring en stelde hen snel op hun gemak. Het aardige was, dat hij hen ieder moment tijdens de les erop wees, hoe ze dat aan kinderen moesten uitleggen, hde het te zeggen en hij vroeg hoe ze het zouden ervaren als ze zelf nog kinderen waren. Bij iedere opdracht moesten ze zich ook indenken een kind te zijn.

Er werd begonnen met een warming-up, waarbij alle spieren 'losgeschud' werden. De gezichtsspieren werden niet vergeten. Zo was het ijs snel gebroken en een paar fanatieke dames trokken de rest van het groepje wel mee.

Het hoofdonderwerp had te maken met angst en op- of insluiting. Eén moest in de kring gaan staan en eruit proberen te komen, de anderen moesten steeds de gelederen sluiten als zij eruit wilde. Dit sluiten moest op grimmige wijze gebeuren.

Nadat verschillende onderwijzeressen opgesloten hadden gezeten werden hun ervaringen uitgebreid besproken, terwijl ieder zich indacht, kind te zijn.

Bij de tweede opdracht moest iemand in het midden gaan staan, terwijl de anderen haar langzaam insloten en daarbij heel griezelige bewegingen moesten maken. Dit werd naderhand weer besproken; de mensen die ingesloten hadden gezeten bleken dat echt als iets angstigs ervaren te hebben.

Daarop volgde nog gelegenheid om vragen te stellen en advies te vragen over situaties op de eigen school.

-

-

10.2.3. WARMING-UP VOOR DE VOORSTELLING

De leerlingen woonden de voorbereidingen voor de voorstelling bij; ze zaten gefascineerd toe te kijken hoe de belichting werd ingesteld, de voorstellingsruimte (het dékor stond al klaar) werd ingericht en de dansers hun spieren opwarmden. Het speelvlak was een dansvloer van ongeveer 7 bij 5 meter, geen podium en geen gordijnen. Het lokaal was verduisterd, de leerlingen kregen een aantal banken uit de gymzaal.

Tijdens de voorbereidingen kon ieder rondlopen en vragen stellen. Na verloop van tijd gingen de dansers zich omkleden en schminken. Dit gebeuren, normaal achter het toneel, is heel spannend als het voor het doek gebeurt. De kinderen zagen nu de dansers (die ze inmiddels al goed kenden) langzaam een metamorfose ondergaan: strikken in het haar, kleuren in het haar gespoten, gezichten geschminkt en vol sproeten getekend en langzaam veranderden die 'gewone' mensen in andere personen, personen uit een verhaal, fantasiefiguren, kinderen in de voorstelling 'School'.

-

10.2.4. DE VOORSTELLING

De voorstelling zelf duurde 50 minuten en ging over alles wat zich maar in of rond het schoolgebeuren kan afspelen. Heel veel onderwerpen werden aangesneden, misschien wel iets te veel, het ging over leren, pesten, angst, onderdrukking, frustraties, spelen en jaloezie en dat alles gedanst en begeleid door live-muziek. Op enige onderwerpen zullen we wat dieper ingaan, zoals bijvoorbeeld frustratie/fantasie.

Eén jongen is duidelijk de mindere in de klas, niets kan hij goed, niet leren, geen spelletjes, zelfs met gymnastiek is hij de slechtste. Hij droomt langzaam weg in de klas en dan zie je zijn fantasieën: hoe hij geweldig is in gym, de ene oefening doet hij nog beter dan de andere en de andere kinderen kijken met ontzag naar hem en dragen hem letterlijk en figuurlijk op handen. Als hij dan wakker geschud wordt, ondergaat hij toch nog even de uitwerking van zijn droom en loopt hij weg als een grote sportheld. Een heel vertederend onderdeel.

Wat door de hele voorstelling speelt, is het pesten en dat dat pesten vaak op één kind gericht is; maar bij verdrietjes die ook regelmatig voorkomen worden ze ook weer heel lief getroost.

Een meisje wordt opgesloten in de klas, het wordt donker en ze is bang, doodsbang, overall hoort ze wat, enge geluiden, en ze denkt dat er griezelige wezens zitten, onder haar tafel, stoel, ze durft haast niet te kijken en maakt zich al kleiner

en kleiner. Heel herkenbaar, want wie van de kinderen is af en toe niet bang in het donker?

Over het algemeen was de voorstelling vol vaart en kleur en werden de dansen op zeer behoorlijk nivo uitgevoerd.

-

10.2.5. GESPREK NA DE VOORSTELLING

We spraken na de voorstelling nog even met de dansers, die moe maar toch wel tevreden waren, want kinderen zijn een kritisch publiek. Op de vraag, of er niet wat te veel onderwerpen in de voorstelling aan bod kwamen, reageerden ze als volgt:

'In gesprekken met kinderen die naderhand in de klas gevoerd werden, is gebleken, dat ze alles goed hebben begrepen en onthouden en vooral dat er nu in de klas onderwerpen bespreekbaar zijn, die voorheen taboe waren. Zoals bijvoorbeeld jaloezie; veel kinderen hebbendaar last van, maar willen dat niet weten en durven daar nu voor uit te komen. Voor het kind dat altijd gepest werd, bleek nu begrip te bestaan en ook de 'opschepper' voelde zich duidelijk aangesproken.'

Wat de toekomst betreft: ze borrelen over van de plannen en van de onderwerpen die ze nog willen uitvoeren. Ze willen graag contact en overleg met andere groepen die zich op edukatief terrein bewegen en zijn zeer geïnteresseerd in de Hollandse situatie.

-

-
-
11. NAWOORD
-
-

Wat kunnen wij leren van de Engelsen?

Hun schoolsysteem is anders, de kondities waaronder gewerkt wordt zijn verschillend. Het is duidelijk dat je niet zonder meer ontwikkelingen uit een ander land kunt overplanten in de Nederlandse situatie. Dat neemt echter niet weg, dat we die ontwikkelingen eens goed zouden kunnen bestuderen en daar ons voordeel mee doen bij de ontwikkeling van ons eigen beleid.

Wat ons met name het bestuderen waard lijkt, is de steunfunctie-/verzorgingsstructuur in het Engelse systeem. We gaan hier uitsluitend in op de steunfunctie ten behoeve van het voortgezet onderwijs.

Naar analogie van de Engelse dance-advisers zouden Nederlandse creativiteitscentra dansfunktionarissen in dienst moeten hebben, die direkt contact onderhouden met onderwijsinstellingen en schoolbegeleidingsdiensten in de regio, alsmede met educatieve dansgezelschappen.

Taken van deze funktionarissen zouden moeten zijn:

- begeleiding van dansdocenten die vanuit de creativiteitscentra lessen geven op scholen voor voortgezet onderwijs;
- opzetten van kursussen voor niet-dansdocenten uit het voortgezet onderwijs. Deze moeten primair gericht zijn op een kennismaking met dans, zodat de gewone docent naast de dansdocent er aandacht aan kan besteden in relatie tot zijn eigen vak, bijvoorbeeld aardrijkskunde, maatschappijleer, geschiedenis, muziek;
- begeleiding van educatieve dansgezelschappen, zoals hulp bieden bij het afstemmen van doelen en werkvormen van de school en het dansgezelschap, het (doen) verzorgen van begeleidend lesmateriaal, werkplannen maken met dansdocenten die de voorbereiding en verwerking van de voorstelling op zich nemen, enzovoorts;
- kontakten onderhouden met en zo nodig hulp inroepen van landelijke instellingen die zich bezighouden met dans, zoals het LOKV en het Landelijk Centrum Volksdans;
- promoten van dansante vorming in de regio, bijvoorbeeld door het organiseren van voorlichtingsavonden voor scholen;
- meewerken aan de totstandkoming van bijscholingskursussen

voor dansdocenten die geen of weinig ervaring hebben in het voortgezet onderwijs. De cursus zèlf kan gegeven worden door dansvakopleidingen, of het landelijk centrum Volksdans, bijvoorbeeld ondersteund door het LOKV. Deze kursussen moeten bij voorkeur in de regio gegeven worden, bijvoorbeeld in een creativiteitscentrum.

De dansfunktionaris geeft dus in deze opzet zèlf geen lessen. Die worden gegeven door de dansdocenten, die eveneens aan het creativiteitscentrum zijn verbonden.

In Engeland zijn er diverse centra die meerdere dansdocenten in dienst hebben. Deze geven op verschillende scholen in de regio les. Ze zijn dus in dienst van het centrum en niet voor een paar uurtjes per week in dienst bij verschillende scholen.

Voordeel van zo'n konstruktie is, dat overleg tussen verschillende docenten beter mogelijk is. Op een school zijn ze eenling, in het centrum kunnen ze funktioneren als een soort vaksektie.

Het wordt de dansfunktionaris zo ook gemakkelijker gemaakt om bijvoorbeeld in samenwerking met de dansdocenten de voorbereiding en verwerking van voorstellingen van edukatieve gezelschappen ter hand te nemen.

Over de steunfunctie en nascholingsproblematiek wordt nog uitgebreid ingegaan in het deelrapport dans, dat aan het eind van het SeCu-projekt is opgeleverd. We laten het nu dus hier maar bij; dit was per slot van rekening een reisverslag!

-

BIJLAGEN

-
-
-
-

- I: THE ARTS COUNCIL & EDUCATION
A POLICY STATEMENT
- II: KURSUSAANBOD VAN HET LABAN CENTRE
- III: KURSUSAANBOD VAN DE LONDON CONTEMPORARY DANCE
SCHOOL
- IV: LIJST MET ADRESSEN

INTRODUCTION

The Arts Council is issuing this statement since, as well as being accountable to Parliament, it has a responsibility to inform the public about its policies. In this document, we are seeking to clarify principles in order to promote activity. The policy statement is not intended as a blueprint imposed on existing activity to curb and circumscribe but as a foundation for action.

THE ARTS COUNCIL'S DUTIES

At present, a minority of the population is involved in the arts and takes advantage of arts provision. For those who argue that the arts are only required by a minority and that they are a luxury, an expendable extra, this may be a satisfactory situation. There are a number of reasons why the Council considers the reverse to be true.

This is not the place to make a case for the arts. We want, however, to state our belief that the arts are essential to a creative, caring and conscious society and that they have a unique role to play in the development of the individual.

Believing this, we naturally consider that the Arts Council has a responsibility to help ensure that as many people as possible should have the opportunity to enjoy the arts. This resolve is strengthened by the fact that all tax-payers contribute, through government, to funds supplied to the Arts Council, and that they therefore have a right to some return.

The Arts Council's Charter lays upon it a responsibility "to increase the accessibility of the arts to the public". We have done this in two main ways: by reducing costs and by helping to bring about more widespread provision throughout the country. Thus a great deal has been done to overcome financial and geographic barriers.

The arts may be more readily available but there are other barriers which prevent them becoming accessible. For many people, the arts are a closed book because they have been influenced (by their social class, education or culture) to believe that the arts are "not for them". There is an attitudinal barrier to access. Even beyond this the arts are still not truly accessible if they are not understood.

These less tangible barriers to access can arguably only be tackled by education in its broadest sense. This educational dimension is underlined in the Arts Council's other main chartered duty which is "to develop and improve the knowledge, understanding and practice of the arts".

WHAT DO WE MEAN BY EDUCATION?

We are concerned with three aspects of education:

first, education as a long-term process, involving many different and complementary types of learning, through which each person is helped to develop his/her individuality and ability to operate in, and relate to, society;

second; the education system itself, from nursery through school to further, higher and continuing adult education;

third, with reference to our Charter, education is seen as encompassing a wide variety of approaches by arts, educational and other organisations and by individuals, designed to lead to a general valuing of the arts and the wish to become involved in them, and to awareness of the meaning of particular works of art or creative acts.

Education, in this third sense, should be part of the way arts clients (i.e. those receiving subsidy from the Council) perceive their role and function.

THE CONTINUUM OF THE ARTS

Neither the Arts Council nor the arts exist alone. In order to bring about increased accessibility, the Council has increasingly to consider the different manifestations of the arts (e.g. in amateur work, education, industry and entertainment) and also the relationship of the arts to such areas as leisure, unemployment and the environment. This calls for a particular awareness and not for the Council to attempt to widen its financial ambit.

The Council cannot fulfil its duties by itself and needs to work with departments of government, local authorities and other relevant bodies (as the Charter states). The Arts Council's responsibility in the arts is limited by financial constraints and by government restrictions. It cannot be all things to all people.

When it comes to education, at a strategic level, it is important for the Council to work with education bodies. The main focus of the relationship is upon the area where the arts, as supported by the Council, meet with arts education. However, the Council's work is affected by changes in the education system (which, to a large extent, produces the artists and performers as well as the audiences) and it sees itself as having a non-financial interest in what goes on, commenting and advising as necessary.

CO-OPERATION

The Council has advocated a policy of co-operation with education to its clients for some time now in the belief that partnership can lead to better use of existing resources. While recognising limitations in the education system, the Council sees it as a considerable force in affecting attitudes towards the arts and believes that arts practitioners should therefore be involved with it.

Co-operation is a relatively simple concept when it is only a matter of linking facilities and resources. But proper collaboration can only come about through mutual understanding and shared aims. This means an abandonment of established positions and a willingness to move towards each other. In the end, what is needed is a synthesis of the arts and education leading to integrated provision.

ACTION

The Arts Council therefore intends

I To establish a separate allocation for education to provide for a five-year development period; during this time each department will be allocated funds in turn over each of three years and the Education

Unit officers will assist in setting up schemes, advising on application of project funds and assessing developments.

2 To ensure that each panel has at least one member knowledgeable about and experienced in educational work.

3 To bring together representatives of all panels twice a year to review developments.

4 To adopt as one of the prime criteria for assessing clients' work, the extent and quality of efforts made to broaden the social composition of audiences, to develop response and to increase involvement in the arts. Each revenue client will be asked to provide a report of its work in this area when making its annual application.

5 To call upon all of its specialist panels to produce a paper on the implications for their art form or area of responsibility of this policy statement.

6 To discuss with the Regional Arts Associations their educational role and state of their relations with educational bodies with a view to developing joint funding strategies.

7 To comment upon any changes or developments in the education system which may have a bearing on the Council's work or that of its clients.

8 To give particular consideration to the following:

the role of broadcasting;
the need for special initiatives in the field of multi-cultural education;
the implications for arts education and access of the Manpower Services Commission's work;
the training of artists for educational work and of educators in making best use of arts provision.

9 To initiate a formal system of liaison with the Department of Education and Science and national arts-funding bodies having an educational interest or remit.

10 To continue the work of its Education Unit in co-ordinating activity, disseminating information, advising on and stimulating initiatives.

February 1983

-
-
BIJLAGE II
-
-

KURSUSAANBOD VAN HET LABAN CENTRE

Foundation Course in Dance

Dit is een full-time 1- of 2-jarige cursus. Deze cursus is een voorbereiding op een verdere dansopleiding.

vakken : danstechniek, dansimprovisatie, voorstelling,
muziek en drama

leeftijd : tussen de 16-19 jaar

vooropleiding: --

diploma : --

mogelijkheden: verdere dansopleiding

Dance Theatre Certificate Course

Een 3-jarige full-time opleiding in danstechniek, choreografie en bewegingsstudie met betrekking tot dans.

Bovendien ontwikkelen de studenten vaardigheden in het opzetten van een dansproductie, in management, belichting, kostuums en geluid.

leeftijd : ongeveer 17 jaar

vooropleiding: goede algemene ontwikkeling en dansachtergrond

diploma : Intermediate Laban Centre Certificate

mogelijkheden: de afgestudeerde heeft een brede theoretische kennis van dans, maar het aksent ligt op het zèlf dansen

BA (Honours) Dance

Deze 3-jarige full-time trainingscursus in dans is de eerste van dit soort in Groot-Brittannië. Het geeft de mogelijkheid door te studeren op universitair nivo, zowel in theorie als in praktijk.

- vakken : danstechniek, dansnotatie, choreografie, bewegingsstudie (inklusief Laban studie), geschiedenis van dans en verwante kunsten, esthetiek en kritiek.
Na het tweede jaar kan een keuze gemaakt worden uit de volgende vakken voor de afstudeeropdracht: dansproduktie, muzikale begeleiding van en kompositie voor dans, dansnotatie, dansgeschiedenis en de sociale aspecten van dans.
- leeftijd : vanaf 18 jaar
- vooropleiding : voorbereidend hoger onderwijs (dat wil zeggen: minimaal 2 A-levels). Voor buitenlandse studenten kunnen uitzonderingen gemaakt worden.
- diploma : diverse mogelijkheden zoals: First Class, Upper Second, Lower Second or Third Class Honours Degree
- mogelijkheden : deze cursus is een degree course en geen beroepsopleiding, hoewel aan iedere student die een danskarrière wil, de nodige hulp wordt geboden. Deze cursus biedt veel mogelijkheden, zoals: dansnotator of rekonstrukteur, administrateur, of werken in klub- en buurthuizen of centra voor kunstzinnige vorming. Ook verder studeren in dansgeschiedenis, dansnotatie of bewegingsobservatie is mogelijk.
Afgestudeerden die les willen gaan geven kunnen een post-graduate cursus aan een college of universiteit gaan volgen.

Special one year or one term courses

Deze cursussen zijn geschikt voor wat rijpere studenten van beginnersnivo tot gevorderd. Er is een vrije keus uit onderstaande lijst, normaal gesproken worden daar niet meer dan 8 onderwerpen uit gekozen. De eerste vier boven aan de lijst zijn belangrijk voor studenten die willen opgaan voor het Laban Centre Certificate.

- choreografie
- danstechniek (inklusief anatomie)
- bewegingsstudie (inklusief Laban studie)
- notatie
- danswaardering en kritiek
- dans in de gemeenschap
- edukatieve dans
- dansgeschiedenis
- edukatie-dans voor speciale doelgroepen

- bewegingsobservatie
- muziek voor dans
- produktie
- teruglezen van notatie
- repertoire
- lesgeven in dans

General Dance Studies Course

Deze cursus is speciaal voor volwassen studenten, beginners en gevorderden. Er kan een keuze gemaakt worden uit de lijst zoals opgenomen bij de voorgaande cursus. De student kan in eigen tempo werken en ieder onderwerp studeren op eigen nivo.

leeftijd : voor volwassen studenten

vooropleiding: niet van toepassing

diploma : Laban Centre Certificate at elementary or intermediate level.

4th Year of Study Course

Deze full-time cursus is voor afgestudeerden of voor leerkrachten als een vervolg op hun studie. Er kan een keuze gemaakt worden uit de vakken van de Subject Courses.

leeftijd : --

vooropleiding: middelbaar onderwijs of pedagogische academie

diploma : Laban Centre Certificate at elementary or intermediate level.

Advanced and Specialist Courses

Advanced Performance Course

duur : 1 jaar full-time

vooropleiding: 3-jarige dansopleiding of professionele danservaring op gevorderd nivo

diploma : Laban Centre Certificate (Advanced Performance)

Advanced Choreography Course (full-time)

Deze cursus is bedoeld voor dansers, dansdocenten en gevorderde studenten, die zich meer willen verdiepen in choreografie.

diploma : Laban Centre Certificate (Choreography)

Laban Studies Course Introductory to advanced

Er bestaat een korte introductiekursus van 10 weken en een full-time cursus van een jaar. De cursus bestaat uit de volgende vakken:

- studie van Laban principes
- observatie en analyse van bewegingen
- dansanalyse
- Laban-notation

Studenten, die de full-time cursus volgen, kunnen kiezen uit onderstaande onderwerpen op eigen nivo:

techniek, choreografie, belichting en kostuums, speciaal onderwijs (therapie voor kinderen en jonge volwassenen), danseducatie, dansgeschiedenis, esthetiek, muziek en improvisatie. Dit tot een maximum van 9 uur per week.

vooropleiding : ervaring in het veld of een studie met betrekking tot beweging en/of dans

diploma : voor de full-time 1 jarige cursus, Laban Centre Certificate (Laban Studies).

Notation Course Introductory to Advanced (full-time)

Deze cursus is voor mensen die een speciale studie van Laban-notation willen maken.

duur : 1-3 jaar en in speciale gevallen 4 maanden

diploma : Laban Centre Certificate (Laban-notation)

Advanced Studie Course for Teachers, Advisors en Lecturers

Het doel van deze cursus is, ervaren leerkrachten de kans te geven hun theoretische en praktische kennis van dans te verdiepen.

vooropleiding : 3 jaar onderwijservaring en praktische en theoretische kennis van dans

diploma : Intermediate Laban Centre Certificate

Dance Education Supplementary Course (General) (full-time)

Het doel van de cursus is, leerkrachten praktische ervaring te geven met de verschillende aspecten van dans en beweging. Tijdens de cursus krijgen studenten de kans hun kennis in de praktijk (in scholen) te toetsen.

vooropleiding: diploma PA of B.Ed degree

diploma : Laban Centre Certificate

Dance Education Supplementary Course

(Special Education)(full time)

Deze cursus is voor leerkrachten of afgestudeerden met speciale belangstelling voor kinderen, die extra zorg behoeven, bijvoorbeeld kinderen op bijzondere scholen, in ziekenhuizen of inrichtingen.

vooropleiding: diploma PA, B.Ed degree of een degree in psychologie of sociale psychologie. Of ervaring als sociaal werker of als verpleegkundige.

diploma : Laban Centre Certificate

Dance in the Community Course (full-time)

Dit is een éénjarige cursus, die lessen behelst in techniek, kompositie en bewegingsstudie. Theorie en praktijk met betrekking tot verschillende groeperingen in de gemeenschap vormen een deel van de opleiding.

vooropleiding: dansopleiding of ruime ervaring als danser, docent of choreograaf.

diploma : Laban Centre Certificate (Dance in Community)

Advanced Degree Courses

Het Laban Centre biedt gevorderde dansstudies die leiden tot een graad van:

- Master of Arts (MA)
- Master of Philosophy (M.Phil)
- Doctor of Philosophy (Ph.D)

Deze degrees worden toegekend door de Council for National Academic Awards en het Laban Centre. De degree courses kunnen full-time of part-time gedaan worden.

De volgende studies kunnen gevolgd worden:

- Advanced Laban Studies
- Aesthetics and Dance
- Criticism
- Choreography
- Dance History

- Documentation and Deconstruction
- Sociology of Dance

vooropleiding: Voor een MA, een first or second class Honours degree in dance, of een first class Honours degree in een ander vak met dans-ervaring, of een first or second class Honours degree in Combined Arts met dans als hoofdvak, of tien jaar professionele ervaring in dans met bewijs van bekwaamheid op academisch nivo.

Voor M.Phil een first or second class Honours degree. Voor Ph.D een Masters degree.

Voor alle kursisten geldt dat een auditie en een gesprek vereist zijn voor toelating tot de studie.

-
-
BIJLAGE III
-
-

KURSUSAANBOD VAN DE LONDON CONTEMPORARY DANCE SCHOOL

1. inhoud van de driejarige opleiding

eerste jaar:

Contemporary Dance (dagelijks)
Klassiek ballet (dagelijks)
Choreografielessen met repetitieperioden
Beweging
Muziek
Dekor
Kostuum
Tutorials

tweede jaar:

Contemporary Dance (dagelijks)
Klassiek ballet (dagelijks)
Bodyconditioning
Choreografielessen met repetitieperioden
Jazzdans
T'ai Chi (keuzevak)
Barokdans
Repertoire
Dekor (keuzevak)
Kostuum (keuzevak)
Pas de deux
Tutorials

derde jaar:

Contemporary Dance (dagelijks)
Klassiek ballet (dagelijks)
Bodyconditioning
Choreografielessen met repetitieperioden
Muziek
Workshop-voorstelling
Nieuw ballet - gemaakt door gastchoreograaf
Hoe les te geven
Pas de deux
Tutorials ? (keuzevak)
T'ai Chi (keuzevak)
Barokdans (keuzevak)
Dekor (keuzevak)
Kostuum (keuzevak)

Toelatingseisen:

leeftijd: 17 jaar

5 'O'-levels, uitzonderingen kunnen gemaakt worden voor zeer begaafde leerlingen.

Aanmelding:

Audities worden gehouden in de school tussen oktober en juli voor toetreding in september. Ook studenten van overzee wordt geadviseerd auditie te doen in de school.

Studenten die deze opleiding met goed gevolg doorlopen hebben, ontvangen the School's Certificate in Contemporary Dance and Choreography.

2. Eénjarige opleiding

Enkele plaatsen worden ieder jaar gereserveerd voor studenten met voldoende dansachtergrond die hun kennis willen uitbreiden in een full-time cursus van een jaar. Studenten, die met goed gevolg het jaar doorlopen, ontvangen het Certificate of London Contemporary Dance in Contemporary Dance and Choreography voor de 1-jarige cursus.

Inhoud van de cursus:

Studenten krijgen contemporary dance en klassiek ballet (dagelijks), een speciale choreografieles, een barokdansles en twee lessen, gegeven door de directeur van Contemporary Dance. Bovendien zijn zij vrij om lessen te kiezen uit het tweede- en derdejaars keuzepakket, exclusief repertoire. Geen enkele cursus is bepaald, iedere student kan hem aan zijn wensen aanpassen.

Toelatingseisen:

Sollicitanten zijn meestal afgestudeerden van andere dansopleidingen. Leerkrachten, sociaal werkers en therapeuten worden ook aangenomen als gebleken is, dat de cursus kan bijdragen aan het uitvoeren van hun werk.

Leeftijd: vanaf 20 jaar.

Aanmelding:

Voor aanmelding geldt hetzelfde als voor de driejarige cursus.

4. Fourth Year Course

Deze cursus is alleen voor heel begaafde leerlingen die het derde jaar doorlopen hebben. Zij kunnen kiezen of zij nog een jaar van gevorderde studie willen volgen.

4. Degree Course BA (Honours) Contemporary Dance

Deze 3-jarige degree course is bedoeld voor gekwalificeerde jonge dansers die verder willen studeren.

De hoofdbestanddelen van de cursus zijn weer de praktische en creatieve aspecten, ondersteund door muziek, theaterkunsten en theoretische onderwerpen zoals anatomie en esthetiek.

kursusinhoud:

Eerste jaar (alle vakken verplicht):

Contemporary Dance
Ballet
Body Conditioning
Movement studies
Choreografie
Muziek
Dekor en kostuum
Anatomie
Dansgeschiedenis

Tweede jaar:

Dans - praktische en creatieve studie:

Contemporary Dance
Repertoire
Choreografie
Jazzdance
T'ai Chi Ch'an (keuzevak)
Ballet
Pas de deux
Body Conditioning

Achtergrond van de dans - theoretisch en praktisch:

Muziek
Dekor
Dansgeschiedenis

Fakultatief:

Dans en gemeenschap
Esthetiek
Menskunde

Derde jaar:

Dans - praktische en creatieve studie:

Contemporary Dance
Repertoire

Principes van Education and Training in Dance

Choreografie

Ballet

Pas de deux

Achtergrond van de dans - theoretische en praktische studie:

Muziek

Dekor

Dansgeschiedenis

Fakultatief:

als bij het tweede jaar.

Toelatingseisen:

a) Twee 'A'-levels

b) Zware lichamelijke keuring

c) Intensieve dansauditie en een gesprek

Aanmelding:

Schriftelijk aanmelden met motivatie.

BIJLAGE IV.

Adressen

London School of Contemporary Dance
'The Place'
17 Dukes Road
London WE 1H 9 AB
tel. 01-387-0161

Laban Centre for Movement and Dance
at University of London Goldsmith's College
New Cross
London SE 14.6 NW
tel. 01-6915750 en 01-6920211 Extn. 276

Ludus Dance in Education Company
Owen House
6 Turnham Street
Lancaster LA 1 1 YD
Tel. 0524-35936